

LENIN

**Zullen
de bolsjewiki
de staatsmacht
behouden?**



**Zullen
de bolsjewiki
de staatsmacht
behouden?**

*Proletariërs aller landen,
verenigt u!*

Lenin

**Zullen
de bolsjewiki
de staatsmacht
behouden?**



Uitgeverij Progres Moskou 1977

De vertaling van dit werk is gemaakt aan de hand van het 34ste deel van het 5de uitgave van de Verzamelde Werken van W. I. Lenin, verzorgd door het Instituut voor Marxisme-Leninisme bij het CC van de CPSU.

© Nederlandse vertaling. Uitgeverij Progres 1977

Л $\frac{10102-483}{014(01)-77} 404-77$

V

Z
ei

ir
sf
de

w
ar
m

he
he
Al
re
in
stu

cia

Sir
9 1

Woord bij de tweede druk

Als uit de tekst wel blijkt is deze brochure geschreven op 1 september 1917 en afgemaakt op 1 oktober.

De Revolutie van 25 oktober heeft het vraagstuk dat deze brochure aan de orde wordt gesteld vanuit de overgang van de theorie overgebracht naar het gebied van de praktijk.

In dit vraagstuk moet thans met daden en niet met woorden tegemoet worden getreden. De theoretische argumenten tegen de bolsjewistische macht waren uitermate zwak. En die argumenten zijn aan flarden gereten. Het is nu de taak van de vooruitstrevende klasse — het proletariaat — om *in de praktijk* de levensvatbaarheid van de arbeiders- en boerenregering te bewijzen. De klassebewuste arbeiders, alle actieve en oprechte boeren en alle werkende en uitgebuite mensen zullen alles in het werk stellen om het onmetelijke historische vraagstuk in de praktijk op te lossen.

Aan het werk, allen aan het werk, de zaak van de socialistische wereldrevolutie moet en zal overwinnen.

Petersburg,
november 1917.

N. Lenin



In welk opzicht zijn alle richtingen het eens — van de 'Retsj'¹ tot en met de 'Nowaja Zjiznj'², van de kadetten-Kornilowisten³ tot aan de semi-bolsjewiki, *allen*, met uitzondering van de bolsjewiki?

In dit opzicht, dat de bolsjewiki óf er nooit toe zullen besluiten de hele staatsmacht in handen te nemen, óf — als zij daartoe besluiten en de macht in handen nemen — deze zelfs niet voor een zeer korte tijd zullen kunnen behouden.

Als iemand zou opmerken dat het vraagstuk van het grijpen van de hele staatsmacht door de bolsjewiki al één een volkomen irreëel politiek vraagstuk is en dat alleen de ergste eigengereidheid van een of andere 'fanaticus' dit voor een reëel vraagstuk kan houden, dan zullen wij deze opmerking weerleggen en preciese verklaringen van de meest verantwoordelijke en invloedrijke politieke partijen en richtingen van verschillende 'kleur' aanhalen.

Maar eerst een paar woorden naar aanleiding van de eerste der aangehaalde kwesties, en wel: zullen de bolsjewiki ertoe besluiten om de hele staatsmacht in handen te nemen... Ik heb op het Alrussische Sowjet-Congres al gelegenheid gehad om deze vraag categorisch te bevestigen en wel via een interruptie, die ik tijdens één van de ministriële redevoeringen van Tsereteli⁴ vanuit de zaal moest roepen. En ik ben noch journalistieke, noch

mondelinge verklaringen van de kant der bolsjewiki tegengekomen dat wij de macht niet alléén zouden moeten grijpen. Ik blijf op het standpunt staan dat een politieke partij in het algemeen en de partij van de voor-aanstaande klasse in het bijzonder geen recht van bestaan zou hebben, dat zij niet waard zou zijn een partij te heten en in alle opzichten een nul zou zijn als zij van de macht zou afzien, wanneer zij de mogelijkheid zou hebben om die handen te krijgen.

Laat ons nu de verklaringen citeren van de kadetten, de sociaal-revolutionairen⁵ en de semi-bolsjewiki (ik zou liever zeggen: de kwartbolsjewiki) over het vraagstuk dat ons hier belang inboezemt.

Het hoofdartikel van de 'Retsj' van 16 september schrijft:

'... Onenigheid en verwarring heersten in de zaal van het Alexander-theater⁶ en de socialistische pers weerspiegelt hetzelfde beeld. Alleen de opvatting van de bolsjewiki onderscheidt zich door beslistheid en rechtlijnigheid. Op de Conferentie⁷ was dit de opvatting van een minderheid. In de Sowjets is dit een steeds sterker wordende stroming. Maar ondanks heel de agressieve woordenvloed, ondanks de pralende frasen en de demonstratie van zelfvertrouwen zijn de bolsjewiki, een paar fanatici uitgezonderd, slechts dapper met de mond. Uit eigen beweging zouden zij niet trachten om de "hele macht" te grijpen. Desorganisatoren en vernielers bij uitnemendheid als zij zijn, zijn het toch in wezen van de zaak lafaards, die zich in het diepst van hun ziel heel goed bewust zijn van zowel innerlijke onwetendheid als van het vergankelijke van hun huidige successen. Zij begrijpen evengoed als wij allemaal dat de eerste dag van hun definitieve triomf tevens de eerste dag van hun snelle val zou zijn. Van nature onverantwoordelijke lieden, naar hun methoden en middelen anarchisten, zijn zij alleen maar denkbaar als één der richtingen binnen het politieke denken, of liever als één van de afdwalingen daarvan. De beste manier om zich voor lange jaren van het bolsjewisme te bevrijden en het af te maken zou zijn: het lot in handen der bolsjewistische leiders te leggen. En waren wij ons niet bewust van de ontoelaatbaarheid en de verderfelijke van zulke experimenten, dan zou men uit vertwijfeling zelfs maar zo'n heldhaftig middel kunnen grijpen. Gelukkig — wij herhalen het — streven deze treurige helden van de dag er in werkelijkheid zelfs helemaal niet naar om de hele staatsmacht te grijpen. Onder geen enkele omstandigheid zijn zij in staat tot scheppende arbeid. Hun hele vastberadenheid en rechtlijnigheid beperken zich derhalve tot de sfeer

van de politieke tribune en tot een vloed van woorden op meetings. Praktisch komt hun standpunt vanuit geen enkel gezichtspunt in aanmerking. Trouwens, in geen enkel opzicht heeft dit standpunt ook maar enige reële gevolgen: zij verenigt alle overige schakeringen van het "socialistische denken" op een daaraan tegenovergesteld standpunt...'

Aldus oordelen de kadetten. En nu het standpunt van de grootste 'heersende en regerende' partij in Rusland, de 'sociaal-revolutionairen', in een eveneens niet ondertekend, d.w.z. redactioneel, hoofdartikel in hun officiële orgaan, de 'Djelo Naroda'⁸ van 21 september:

'...Als de bourgeoisie niet genegen is tot aan de Constituante⁹ op de grondslag van het door de Conferentie bekrachtigde platform met de democratie samen te werken, *dan moet de coalitie tot stand komen binnen het raam van de partijen die aan de Conferentie hebben deelgenomen*. Dat is een zwaar offer voor de verdedigers van de coalitie, *maar ook de propagandisten van de idee der "zuivere lijn" van de macht zullen dit offer moeten brengen*. Wij vrezen achter dat hier geen overeenkomst tot stand zal komen. En dan blijft de derde en laatste combinatie over: dan is die helft van de Conferentie, die de idee van haar homogeniteit *principieel* heeft verdedigd *verplicht* om de macht te organiseren.

Laten we het duidelijk stellen: *de bolsjewiki zullen verplicht zijn om een kabinet te formeren*. Zij hebben de revolutionaire democratie met de grootste energie haat ingeënt tegen de coalitie, haar voor het geval van het prijsgeven van de "compromissenpolitiek" allerlei weldaden beloofd en verklaard dat alle ellende het gevolg was van deze politiek.

Als zij zich rekenschap hebben gegeven van hun *agitatie*, *als zij de massa's niet hebben bedrogen*, *dan zijn zij verplicht* om de naar rechts en naar links uitgegeven wissels te honoreren.

De vraag is duidelijk gesteld.

En laten zij zich niet nutteloos inspannen om zich te verbergen achter inderhaast opgestelde theorieën, dat het voor hen onmogelijk is om de macht te grijpen.

De democratie zal deze theorieën niet aanvaarden.

Tegelijkertijd moeten de aanhangers van de coalitie hun een volledige ondersteuning garanderen. Dat zijn de drie combinaties, de drie wegen die voor ons liggen — andere wegen zijn er niet! (De cursiveringen zijn van de 'Djelo Naroda' zelf).

Aldus de sociaal-revolutionairen. En nu tenslotte het 'standpunt', al men de poging om tussen twee stoelen te

zitten een standpunt kan noemen, van de 'kwart-bolsjewiki' van de 'Nowaja Zjiznj', ontleend aan het redactionele hoofdartikel van dat blad van 23 september:

'...Als de coalitie met Konowalow en Kisjkin weer tot stand komt, dan zal dit niets anders betekenen dan een nieuwe capitulatie van de democratie en het opheffen van de resolutie van de Conferentie over een verantwoordelijke regering op het platform van 14 augustus...

...Een homogeen ministerie van mensjewiki en sociaal-revolutionairen zal zich even weinig bewust zijn van zijn plicht om rekening af te leggen als dit het geval was met de verantwoordelijke socialistische ministers in het coalitiekabinet... Zo'n regering zou niet alleen niet in staat zijn om de "levende krachten" van de revolutie rond zich te scharen, maar zou tevens niet op een enigermate actieve ondersteuning door de proletarische voorhoede van de revolutie kunnen rekenen.

En een betere, maar een nog slechtere uitweg uit de toestand, eigenlijk geen uitweg, maar eenvoudig een catastrofe, zou evenwel de vorming zijn van een ander type homogeen kabinet, van een regering "van het proletariaat en de armste lagen van de boeren". Zo'n leuze wordt weliswaar door niemand geproclameerd, behalve in toevallige, schuchtere en daarna systematisch "gecorrigeerde" opmerkingen van de "Rabotsji Poetj"¹⁰...

(Deze criante onwaarheid schrijven 'dapperweg' verantwoordelijke publicisten, die zelfs het hoofdartikel van de 'Djelo Naroda' van 21 september zijn vergeten...)

'Formeel hebben de bolsjewiki nu de leuze "Alle macht aan de Sowjets" weer in het leven geroepen. Deze leuze werd opgegeven toen de Sowjets, belichaamd in het Centraal Uitvoerend Comité, na de julidagen¹¹ duidelijk de weg van de actieve anti-bolsjewistische politiek betraden. Nu kan men niet alleen zeggen dat "de lijn van de Sowjets" weer rechtgebogen is, maar heeft men ook alle reden om te verwachten dat het voorgenomen Sowjet-Congres een bolsjewistische meerderheid zal opleveren. Onder deze omstandigheden is het weer in leven roepen van de leuze "Alle macht aan de Sowjets" door de bolsjewiki een "taktische lijn", die juist op de dictatuur van het proletariaat en de "armste lagen van de boeren" is gericht. Weliswaar verstaat men onder de Sowjets ook de Sowjets

van Boerenafgevaardigden en derhalve veronderstelt de bolsjewistische leuze een macht, die op verreweg het grootste deel van de hele democratie in Rusland steunt. Maar in dit geval verliest de leuze "Alle macht aan de Sowjets" haar zelfstandige betekenis, want zij maakt de Sowjets wat hun samenstelling betreft vrijwel synoniem aan het door de Conferentie gevormde "voorparlement" ...

(Deze bewering van de 'Nowaja Zjiznj' is een uiterst schaamteloze leugen en staat gelijk met de verklaring dat het vervalsen en knoeien met het democratie 'vrijwel synoniem' is aan het democratie: het voorparlement is een *vervalsing*, die de wil van een minderheid van het volk, vooral van een Koeskowa, een Berkenheim, de Tsjajkowski's & Co. uitgeeft voor de wil van de meerderheid. Dit in de eerste plaats. Ten tweede: zelfs de door de Awksentjews en Tsjajkowski's vervalste Boerensowjets leverden op de Conferentie zo'n hoog percentage tegenstanders van de coalitie op, dat tezamen met de Sowjets van Arbeiders- en Soldatenafgevaardigden *onvoorwaardelijk de val van de coalitie* zou zijn bereikt. Ten derde betekent 'de macht aan de Sowjets' dat de macht van de Boerensowjets zich hoofdzakelijk over het platteland zou uitstrekken en op het platteland is het overwicht van de *armste* boeren verzekerd ...) 'Als dit één en hetzelfde is, dan moet de bolsjewistische leuze onmiddellijk van de agenda worden verwijderd. Maar als de leuze "de macht aan de Sowjets" alleen maar de dictatuur van het proletariaat maskeert, dan betekent zo'n macht niets anders dan de mislukking en de ineenstorting van de revolutie.

Moet men soms bewijzen dat het proletariaat niet alleen geïsoleerd van de overige klassen in het land, maar ook van de werkelijk levende krachten van de democratie noch technisch het staatsapparaat zal kunnen beheersen en het in de buitengewoon gecompliceerde situatie op gang kan brengen, noch politiek in staat zal zijn om de hele druk van de vijandige krachten te weerstaan, die niet alleen de dictatuur van het proletariaat, maar mét haar ook de hele revolutie zullen wegvagen?

De enige macht die aan de eisen van het moment beantwoordt is nu een werkelijke, eerlijke coalitie binnen de democratie'...

* * *

De lezer vergeve ons de lange citaten, maar ze waren beslist noodzakelijk. Het was noodzakelijk om het standpunt van de verschillende aan de bolsjewiki vijandige, partijen nauwkeurig weer te geven. Het was noodzakelijk om nauwkeurig de uiterst belangrijke omstandigheid te bewijzen dat *al* deze partijen het vraagstuk van het grijpen van de totale staatsmacht door de bolsjewiki alléén niet slechts als een volkomen reëel, maar ook als een brandend, actueel vraagstuk hebben erkend.

Laat ons nu overgaan tot het onderzoeken van de argumenten krachtens welke 'allen', van de kadetten tot de aanhangers van de 'Nowaja Zjiznj' ervan overtuigd zijn dat de bolsjewiki de macht niet zullen behouden.

De soliede 'Retsj' voert al helemaal geen argumenten aan. Zij overstroomt de bolsjewiki alleen maar met een vloed van de meest uitgezochte en woedende scheldwoorden. Het door ons aangehaalde citaat toont onder meer aan hoe volkomen verkeerd het zou zijn om te denken dat de 'Retsj' de bolsjewiki zou 'provoceren' om de macht te grijpen en daarom te denken: 'wees op uw hoede, kameraden, want wat de vijand aanraadt is vast en zeker slecht!' Als wij in plaats van de overwegingen, zowel van algemene als van concrete aard, zakelijk te toetsen ons daardoor laten 'overtuigen' dat de bourgeoisie ons 'provoceert' om de macht te grijpen, dan zal blijken dat wij door de bourgeoisie bedrogen zijn, want zij zal zeker steeds vervuld van haat miljoenen rampen voorspellen als gevolg van het grijpen van de macht door de bolsjewiki; zij zal, vervuld van haat, steeds schreeuwen: 'het zou het beste zijn om zich met één slag en voor "lange jaren" van de bolsjewiki af te maken door hen de macht te laten grijpen en hen dan tot gruis te slaan'. Zulk geschreeuw is eveneens een 'provocatie' als men wil, maar alleen

van de andere kant. De kadetten en de bourgeoisie 'raden' ons helemaal niet 'aan' om de macht te grijpen en zij hebben het ons ook nooit 'aangeraden'; zij pogen ons alleen maar door de zogenaamd onoplosbare vraagstukken van de macht *schrik aan te jagen*.

Nee. Wij moeten ons geen angst aan laten jagen door het geschreeuw van de opgeschrikte bourgeoisie. Wij moeten ons goed in het geheugen prenten dat wij ons nooit een 'onuitvoerbaar' maatschappelijke taak hebben gesteld, maar dat de *volkomen* uitvoerbare taak van onmiddellijke stappen naar het socialisme als de enige uitweg uit de zeer moeilijke toestand *slechts* door de dictatuur van het proletariaat en de armste lagen van de boeren tot *uitvoering* zal worden gebracht. De overwinning en de duurzame overwinning is nu meer dan ooit en meer dan waar elders ook verzekerd aan het proletariaat in Rusland, als het de macht grijpt.

Wij zullen zuiver zakelijk de *concrete* omstandigheden overwegen, die het een of andere bepaalde moment ongunstig doen zijn, maar wij zullen ons geen ogenblik schrik laten aanjagen door de woeste kreten van de bourgeoisie en niet vergeten dat het vraagstuk van het grijpen naar de totale macht door de bolsjewiki een werkelijk *actueel vraagstuk* wordt. Thans dreigt onze partij een veel en veel groter gevaar — als wij dit vergeten — dan wanneer wij erkennen dat het 'te vroeg' zou zijn om de macht te grijpen. In dit opzicht kan er nu *geen* 'te vroeg' bestaan: daarvoor spreken alle kansen op een miljoen, op misschien één of twee na.

Wat het kwaadaardige geschimp van de 'Retsj' betreft kan en moet men herhalen:

'Wij horen de klanken van goedkeuring
Niet in de zoete klank van loftuitingen,
Maar in de woeste kreten van de haat!'¹²

Dat de bourgeoisie ons zo woest haat is één van de meest duidelijke aanwijzingen van de waarheid dat wij aan het volk de *juiste* weg en middelen tonen om de heerschappij van de bourgeoisie omver te werpen.

Het behaagde de 'Djelo Naroda' ditmaal, bij wijze van zeldzame uitzondering, niet om ons met haar geschimp te vereren, maar ze heeft ook geen schim van bewijs aan-gevoerd. Zij probeert ons alleen maar op indirecte wijze, door een toespeling, *schrik aan te jagen* met het perspectief: 'de bolsjewiki zullen verplicht zijn om een kabinet te vormen.' Ik acht het heel goed mogelijk dat de sociaal-revolutionairen, die ons schrik willen aanjagen, zelf heel eerlijk geschrokken, dodelijk geschrokken zijn van het spook van een verschrikte liberaal. Ik acht het eveneens heel goed mogelijk dat het de sociaal-revolutionairen zal lukken om in sommige hoge en bijzonder voze instellingen van het slag van het Centraal Uitvoerend Comité of dergelijke 'contact'-commissies (d.w.z. commissies die met de kadetten in verbinding staan en die simpel gezegd met de kadetten onder één deken liggen) deze of gene onder de bolsjewiki schrik aan te jagen, want ten eerste is de sfeer in al deze Centrale Uitvoerende Comité's, in het 'Voorparlement' enz. weerzinwekkend en tot walgens toe verstikkend; lang ademen in zo'n atmosfeer is schadelijk voor *iedere* mens — en ten tweede is oprechtheid aanstekelijk en een oprecht geschrokken filister is in staat zelfs deze of gene revolutionair tijdelijk tot een filister te maken.

Maar hoe begrijpelijk, 'menselijk' geoordeeld, deze oprechte schrik van de sociaal-revolutionair, die het ongeluk had om minister met de kadetten te zijn of in een miserabele positie tegenover de kadetten te staan ook moge zijn, tóch is het een politieke fout om zich te laten intimideren, een fout die maar al te gemakkelijk kan grenzen aan verraad aan het proletariaat. Uw zakelijke argumenten, mijne heren! Hoopt u maar niet dat wij ons schrik zullen laten aanjagen door uw angst!

Zakelijke argumenten vinden we ditkeer alleen in de 'Nowaja Zjiznj'. Zij treedt ditmaal op in de rol van ad-

vocaat van de bourgeoisie, die deze in alle opzichten aangename dame¹³ beter past dan de maar al te 'choquerende' rol van verdedigster der bolsjewiki.

De advocate heeft zes argumenten aangevoerd:

1) het proletariaat is 'geïsoleerd van de overige klassen in het land';

2) het is 'geïsoleerd van de werkelijk levende krachten der democratie';

3) het 'zal technisch gezien het staatsapparaat niet kunnen beheersen';

4) het 'zal dit apparaat niet op gang kunnen brengen';

5) 'de situatie is buitengewoon gecompliceerd';

6) het 'zal niet in staat zijn om de hele druk van de vijandelijke krachten te weerstaan, die niet alleen de dictatuur van het proletariaat, maar bovendien ook de hele revolutie zullen wegvagen'.

Het eerste argument is door de 'Nowaja Zjiznj' tot op het belachelijke of onhandig uiteengezet, want in de kapitalistische of halfkapitalistische maatschappij kennen wij maar drie klassen: de bourgeoisie, de kleine burgerij (met als voornaamste vertegenwoordigers de boeren) en het proletariaat. Wat heeft het dan voor zin om te spreken over het isolement van het proletariaat van de overige klassen als er sprake is van de strijd van het proletariaat tegen de bourgeoisie en van de revolutie tegen de bourgeoisie?

Misschien wilde de 'Nowaja Zjiznj' zeggen dat het proletariaat is geïsoleerd van de boeren, want van landheren kan toch zeker geen sprake zijn. Maar men kon niet klaar en duidelijk zeggen dat het proletariaat nu van de boeren geïsoleerd is, want de schreeuwende onjuistheid van zo'n bewering springt meteen in het oog.

Men kan zich moeilijk voorstellen dat in een kapitalistisch land het proletariaat zo weinig van de kleine burgerij zou zijn geïsoleerd — en let wel: in een revolutie *tegen de bourgeoisie* — als heden ten dage het proletariaat in Rusland. Als objectieve en onaanvechtbare gegevens beschikken wij over de laatste cijfers omtrent het

stemmen *voor* en *tegen* de coalitie met de bourgeoisie volgens de 'curiën'¹⁴ van Tsereteli's 'Boelygin-Doema', d.w.z. van de vermaarde 'Democratische' Conferentie. Laten we de curie van de Sowjets nemen. Dan krijgen we:

	Voor de coalitie	Tegen
Sowjets van Arbeiders- en Soldatenafgevaardigden	83	192
Sowjets van Boerenafgevaardigden	102	70
Alle Sowjets	185	262

Bijgevolg is de meerderheid in haar geheel voor de proletarische leuze: *tegen* de coalitie met de bourgeoisie. En wij hebben hierboven gezien dat zelfs de kadetten genoopt zijn om het versterken van de invloed der bolsjewiki in de Sowjets te erkennen. En we hebben hier immers te doen met een Conferentie die door de Sowjetleiders *van de dag van gisteren* werd bijeengeroepen, door de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki, die in de centrale instellingen een gegarandeerde meerderheid bezitten! Het is duidelijk dat het *werkelijke* overwicht van de bolsjewiki in de Sowjets hier te laag is *aangeslagen*.

Zowel wat betreft het vraagstuk van de coalitie met de bourgeoisie als dat van de onmiddellijke overgave van de grond van de landheren aan de boerencomité's hebben de bolsjewiki nu al de *meerderheid* in de Sowjets van Arbeiders-, Soldaten- en Boerenafgevaardigden, *de meerderheid van het volk*, de meerderheid van de kleine burgerij. De 'Rabotsji Poetj' nr. 19 van 24 september haalt uit nr. 25 van het orgaan der sociaal-revolutionairen 'Znamja Troeda'¹⁵ mededelingen aan over de op 18 september in Petersburg gehouden conferentie van de plaatselijke Sowjets van Boerenafgevaardigden. Op deze conferentie spraken de Uitvoerende Comité's van de vier boerensowjets zich uit voor de onbeperkte coalitie (die van de goevernementen Kostroma, Moskou, Samara en Taurië). Voor de coalitie met uitsluiting van de kadetten spraken zich de Uitvoerende Comité's van *drie* goeverne-

menten en van *twee* legers uit die van de goevernementen Wladimir, Rjazan en het Zwarte-Zeegebied). Tegen de coalitie stemden de Uitvoerende Comité's van *drieëntwintig* goevernementen en *vier* legers.

Bijgevolg is de meerderheid van de boeren tegen de coalitie!

Daar hebt u nu de 'geïsoleerdheid van het proletariaat'.

Overigens moet gewag worden gemaakt van het feit dat drie goevernementen, die ver van het centrum van ons land liggen, zich vóór de coalitie hebben uitgesproken, namelijk de goevernementen Samara, Taurië en het Zwarte-Zeegebied, waar vergelijkenderwijs heel veel rijke boeren en grote landheren wonen, die loonarbeiders in dienst hebben, alsook vier industriële goevernementen (Wladimir, Rjazan, Kostroma en Moskou), waar de dorpsbourgeoisie eveneens sterker is dan in de meeste goevernementen van Rusland. Het zou interessant zijn om nauwkeuriger gegevens over deze kwestie bijeen te brengen en te onderzoeken of er geen mededelingen zijn juist over de *armste* boeren in de goevernementen met de meeste '*rijke*' boeren.

Verder is interessant dat de 'nationale groepen' aan de tegenstanders van de coalitie een zeer aanmerkelijk overwicht gaven en wel: 40 stemmen tegen 15. De annexionistische, brute machtspolitiek van de bonapartist Kerenski & Co. ten opzichte van de niet gelijkberechtigde naties van Rusland heeft haar vruchten afgeworpen. De brede massa van de bevolking der onderdrukte naties, d.w.z. de massa van hun kleine burgerij, vertrouwt het proletariaat van Rusland meer dan de bourgeoisie, want de geschiedenis heeft hier de vrijheidstrijd van de onderdrukte naties tegen hun onderdrukkers aan de orde gesteld. De bourgeoisie heeft de zaak van de vrijheid der onderdrukte naties schandelijk verraden, het proletariaat is trouw aan de zaak van de vrijheid.

De nationale en de agrarische vraagstukken zijn in de huidige tijd de kernvraagstukken voor de kleinburgerlijke massa's van de bevolking in Rusland. Dat is onbetwistbaar. En in deze beide kwesties is het proletariaat ab-

soluut '*niet* geïsoleerd'. Het heeft de meerderheid van het volk achter zich. *Alleen* het proletariaat is in staat om in deze beide kwesties zo'n vastberaden, werkelijk 'revolutionair-democratische' politiek te voeren, die aan de proletarische staatsmacht meteen niet alleen de ondersteuning van de meerderheid der bevolking, maar ook een ware uitbarsting van revolutionaire geestdrift onder de massa's zou verzekeren; want voor de eerste keer zouden de massa's van de kant van de regering geen meedogenloze onderdrukking van de boeren door de landheren en van de Oekraïeners door de Groot-Russen ondervinden, zoals onder het tsarisme, geen door hoogdravende frasen gemaskeerd streven om een dergelijke politiek onder de republiek voort te zetten, geen chicanes, krenkingen, kneepjes, op-de-lange-baan-schuiven, listen en uitvluchten (alles, waarmee Kerenski de boeren en de onderdrukte nationaliteiten bedeeft), maar een door daden bewezen warme sympathie, onmiddellijke en revolutionaire maatregelen tegen de landheren, het onmiddellijke herstel van de *volledige* vrijheid voor Finland, de Oekraïne, Wit-Rusland, voor de muzelmannen, enz.

De heren sociaal-revolutionairen en mensjewiki weten dit heel goed en daarom roepen zij de half-kadetse leiders van de coöperaties te hulp bij hun *reactionair*-democratische politiek *tegen* de massa's. Daarom zullen zij er nooit toe besluiten om de massa's te vragen een referendum te houden of tenminste een stemming in de plaatselijke Sowjets, in alle plaatselijke organisaties, over bepaalde punten van de praktische politiek, bijvoorbeeld of men onmiddellijk de hele grond van de landheren aan de boerencomité's moet overgeven, of men bepaalde eisen van de Finnen of de Oekraïeners moet inwilligen, enz.

En nu het vraagstuk van de vrede, dit kardinale vraagstuk van het hele tegenwoordige leven. Het proletariaat is 'van de overige klassen geïsoleerd'... Het proletariaat treedt hier in werkelijkheid op als de vertegenwoordiger van de *hele* natie, van alle levende en eerlijke elementen *in alle* klassen, als de vertegenwoordiger van de overwelddigende meerderheid van de kleine burgerij, want alleen

het proletariaat zal, als het aan de macht gekomen zal zijn, *meteen* aan alle oorlogvoerende volkeren een rechtvaardige vrede aanbieden, alleen het proletariaat zal tot werkelijk *revolutionaire* maatregelen overgaan (het publiceren van de geheime verdragen enz.), om zo snel mogelijk een zo rechtvaardig mogelijke vrede te verkrijgen.

Nee. De heren van de 'Nowaja Zjiznj', die schreeuwen over het isolement van het proletariaat drukken daarmee alleen hun eigen subjectieve angst voor de bourgeoisie uit. De objectieve stand van zaken is in Rusland zonder twijfel van dien aard, dat het proletariaat *nu net niet* 'geïsoleerd' is van de meerderheid van de kleine burgerij. Juist nu, na de jammerlijke ervaring met de 'coalitie' heeft het proletariaat de sympathie van de *meerderheid* van het volk aan zijn kant. Deze voorwaarde voor het behouden van de macht door de bolsjewiki is gegeven.

* * *

Het tweede argument bestaat hierin, dat het proletariaat 'van de werkelijk levende krachten van de democratie' geïsoleerd zou zijn. Wat dit betekent is onmogelijk te begrijpen. Het is waarschijnlijk 'Grieks', zoals de Fransen in dergelijke gevallen zeggen.

De schrijvers van de 'Nowaja Zjiznj' zijn ministeriale lieden. Zij zouden volkomen geschikt zijn om minister te worden bij de kadetten. Want van zulke ministers wordt juist de kunst vereist om fraaie en gelikte frasen uit te spreken, die absoluut geen betekenis hebben, waarmee je elke gemeenheid kunt maskeren en die daarom zeker zijn van de toejuichingen van de imperialisten en de sociaal-imperialisten. De toejuichingen van de kadetten, van Bresjkowskaja en van Plechanow & Co. is de aanhangers van de 'Nowaja Zjiznj' verzekerd wegens de bewering dat het proletariaat geïsoleerd is van de werkelijk levende krachten van de democratie, want in *indirecte* vorm wordt hier gezegd — of deze bewering zal zo worden opgevat alsof het daarin was gezegd — dat de kadetten, Bresjkowskaja, Plechanow en Kerenski & Co. "de levende krachten van de democratie" zijn.

Dat is onjuist. Het zijn dode krachten. Dat heeft de geschiedenis van de coalitie bewezen.

De door de bourgeoisie en de burgerlijk-intellectuele omgeving bang gemaakte aanhangers van de 'Nowaja Zjiznj' beschouwen de *rechter*-vleugel van de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki, die zich in niets wezenlijks van de kadetten onderscheiden, zoals de 'Wolja Naroda'¹⁶, de 'Jedinstwo'¹⁷ enz., als levend. Wij achten echter alleen dátgene levend, wat met de massa's en niet met de koelakken¹⁸ is verbonden, alleen datgene, wat de lessen van de coalitie van haar hebben afgestoten. De 'actieve levende krachten' van de kleinburgerlijke democratie worden vertegenwoordigd door de linkervleugel van de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki. Het sterker worden van deze linkervleugel, in het bijzonder na de contrarevolutie van juli, is een van de zekerste objectieve kentekenen dat het proletariaat *niet* geïsoleerd is.

Nog aanschouwelijker wordt dit de allerlaatste tijd aangetoond door de schommelingen naar links van de sociaal-revolutionaire centristen, die bewezen worden door de verklaring van Tsjernow van 24 september, dat zijn groep de nieuwe coalitie met Kisjkin & Co. niet kan ondersteunen. Deze schommelingen naar links van het sociaal-revolutionaire centrum, dat tot nu toe de overweldigende meerderheid van de vertegenwoordigers van de partij der sociaal-revolutionairen uitmaakte — van de partij, die volgens de in de steden en vooral op het platteland door haar behaalde stemmen de leidende en heersende partij is — bewijzen, dat de door ons hierboven aangehaalde verklaringen van de 'Djelo Naroda' over de noodzaak voor de democratie om onder bepaalde voorwaarden 'volledige steun te garanderen' aan een zuiver bolsjewistische regering, dat deze verklaringen in elk geval niet louter frasen zijn.

Feiten als de weigering van het sociaal-revolutionaire centrum om de nieuwe coalitie met de Kisjkins te steunen, of het overwicht van de *tegenstanders* van de coalitie onder de *op de basis van de vaderlandsverdediging* staande *mensjewiki* uit de provincie (Zjordania in de Kau-

kasus, enz.), vormen een objectief bewijs dat een bepaald deel *van de massa's*, die tot nu toe de mensjewiki en de sociaal-revolutionairen hebben gevolgd, een zuiver bolsjewistische regering *zal ondersteunen*.

Juist van de *levende* krachten van de democratie is het proletariaat van Rusland nu niet geïsoleerd.

* * *

Het derde argument: het proletariaat 'zal niet in staat zijn om het staatsapparaat technisch te beheersen'. Dat is wel het meest gewone, meest gangbare argument. Het verdient de grootste aandacht, zowel om deze raden als ook omdat het op een van de *ernstigste* en *moeilijkste* taken wijst, waarvoor het zegevierende proletariaat komt te staan. Het lijdt geen twijfel dat deze taak bijzonder moeilijk is, maar als wij, die onszelf socialisten noemen, alleen maar op deze moeilijkheden zouden wijzen om ons van de oplossing van zo'n taak *af te maken*, dan zal er praktisch tussen ons en de dienstknechten van de bourgeoisie geen enkel verschil meer bestaan. De moeilijkheid van de taak van een proletarische revolutie moet de aanhangers van het proletariaat aansporen tot een aandachtiger en concreter studie van de middelen om deze taak te vervullen.

Onder het staatsapparaat verstaat men in de eerste plaats het staande leger, de politie en het ambtenaren-corps. Door te zeggen dat het proletariaat niet in staat zal zijn om dit apparaat technisch te beheersen leggen de schrijvers van de 'Nowaja Zjiznj' een extreme onwetendheid en onwil aan de dag om met de feiten van het leven en met de overwegingen waarop in de bolsjewistische literatuur sinds lang wordt gewezen rekening te houden.

De schrijvers van de 'Nowaja Zjiznj' beschouwen zich allemaal, zoals niet als marxisten dan toch wel als kenners van het marxisme, als ontwikkelde socialisten. Maar Marx heeft op grondslag van de ervaring van de Commune van Parijs⁴⁹ geleerd, dat het proletariaat *niet* eenvoudigweg de klaarstaande staatsmachine *kan* beheersen en

haar voor zijn eigen doeleinden op gang brengen, dat het proletariaat deze machine moet *kapotslaan* en haar door een nieuwe moet vervangen (hierop ga ik uitvoeriger in met een brochure waarvan de eerste aflevering voltooid is en spoedig zal verschijnen onder de titel 'Staat en Revolutie. De leer van het marxisme over de staat en de taak van het proletariaat in de revolutie'). Deze nieuwe staatsmachine werd door de Commune van Parijs geschapen en de Russische Sowjets van Arbeiders-, Soldaten- en Boerenafgevaardigden zijn een 'staatsapparaat' *van hetzelfde type*. Ik heb sinds 4 april 1917 vele malen op deze omstandigheid gewezen, hierover wordt in de resoluties van de bolsjewistische conferenties gesproken en eveneens in de bolsjewistische literatuur. De 'Nowaja Zjiznj' had natuurlijk kunnen verklaren dat zij het geenszins eens is met Marx en de bolsjewiki, maar geheel en al voorbij te gaan aan deze kwestie — dat betekent voor een krant die de bolsjewiki zo vaak en uit de hoogte berispt wegens hun zogenaamd niet-serieuze houding ten opzichte van moeilijke vraagstukken, dat zij zichzelf een brevet van onvermogen uitreikt.

Het proletariaat kan het 'staatsapparaat' *niet* 'beheersen' of 'op gang brengen'. Maar het kan wel alles *kapotslaan* wat in het oude apparaat onderdrukkend, verstard en onverbeterlijk-burgerlijk is en in de plaats daarvan *zijn eigen*, nieuwe apparaat stellen. En dit apparaat wordt nu juist gevormd door de Sowjets van Arbeiders-, Soldaten- en Boerenafgevaardigden.

Het moet ronduit monsterachtig worden genoemd dat de 'Nowaja Zjiznj' dit 'staatsapparaat' volkomen vergeeten is. Door zo op te treden bij hun theoretische overwegingen doen de aanhangers van de 'Nowaja Zjiznj' op het gebied van de politieke theorie in wezen hetzelfde wat de kadetten in de politieke praktijk doen. Want als het proletariaat en de revolutionaire democratie inderdaad *generlei* nieuw staatsapparaat *nodig hebben*, dan verliezen de Sowjets hun *raison d'être** en hun recht van be-

* Reden van bestaan. *Red.*

staan, dan hebben de kadetten-Kornilowisten *gelijk* bij hun streven om de Sowjets te reduceren tot niets!

Deze monsterachtige theoretische fout en deze politieke blindheid van de 'Nowaja Zjiznj' zijn des te monsterachtiger omdat zelfs de internationalistische mensjewiki (met wie de 'Nowaja Zjiznj' bij de laatste verkiezingen voor de stedelijke Doema in Petersburg een blok vormde) met betrekking tot dit vraagstuk een zekere toenadering tot de bolsjewiki aan de dag hebben gelegd. Zo lazen wij in de verklaring van de Sowjet-meerderheid, die kameraad Martow op de Democratische Conferentie voor las:

'... De Sowjets van Arbeiders-, Soldaten- en Boerenafgevaardigden, in de eerste dagen van de revolutie geschapen door een machtige uitbarsting van echte scheppende kracht van het volk, vormden dat nieuwe weefsel van het revolutionaire staatswezen, dat het ver-gane weefsel van het staatswezen van het oude regiem verving'.

Dat is ietwat te fraai uitgedrukt, d.w.z. de gekunsteldheid van de uitdrukking maskeert hier het gebrek aan helderheid van de politieke gedachte. De Sowjets hebben het oude 'weefsel' *nog niet* vervangen en dit oude 'weefsel' is *niet* het staatswezen van het oude regiem, maar het staatswezen *én* van het tsarisme *én* van de burgerlijke republiek. Maar in elk geval staat Martow hier een heel stuk hoger dan de mensen van de 'Nowaja Zjiznj'.

De Sowjets zijn het nieuwe staatsapparaat, dat ten eerste de gewapende macht van de arbeiders en boeren brengt, waarbij deze macht niet, als die van het oude staande leger, los staat van het volk, maar ten nauwste met het volk verbonden is; in militair opzicht is deze macht onvergelijklijk veel sterker dan de vorige; in revolutionair opzicht kan zij door niets anders worden vervangen. Ten tweede schept dit apparaat een zo nauwe, onverbreekelijke, gemakkelijk te controleren en te vernieuwen verbinding met de massa's, met de meerderheid van het volk, dat iets dergelijks bij het vroegere staatsapparaat zelfs niet denkbaar was. Ten derde is dit apparaat

krachtens de verkiesbaarheid en afzetbaarheid van zijn samenstelling door de wil van het volk, zonder bureaucratische formaliteiten, veel democratischer dan de vroegere apparaten. Ten vierde schept het een vaste verbinding met de meest verschillende beroepen, waardoor het de meest uiteenlopende hervormingen van de meest ingrijpende aard zonder bureaucratie vergemakkelijkt. Ten vijfde schept het een vorm van organisatie van de voorhoede, d.w.z. van het meest bewuste, energieke en vooruitstrevende deel van de *onderdrukte* klassen, de arbeiders en de boeren, en is het aldus een apparaat, door middel waarvan de voorhoede van de onderdrukte klassen *de hele reusachtige massa* van deze klassen, die tot nu toe geheel en al buiten het politieke leven, buiten de geschiedenis stonden, kan verheffen, opvoeden, onderwijzen en aanvoeren. Ten zesde biedt het de mogelijkheid om de voordelen van het parlementarisme te verenigen met die van de rechtstreekse en directe democratie, d.w.z. in de personen van de gekozen vertegenwoordigers van het volk zowel de wetgevende functie *als de uitvoering van de wetten* te verenigen. Vergeleken met het burgerlijke parlementarisme is dit een stap vooruit in de ontwikkeling van de democratie, die van wereldhistorische betekenis is.

Onze Sowjets van 1905 waren zo te zeggen slechts wordingskiemen, want zij hebben maar een paar weken bestaan. Het is duidelijk dat er onder de toenmalige verhoudingen van een alzijdige ontwikkeling van de Sowjets geen sprake kon zijn. Ook in de revolutie van 1917 kan daarvan nog geen sprake zijn, want een termijn van een paar maanden is uitermate kort en wat de hoofdzaak is: de sociaal-revolutionaire en mensjewistische leiders hebben de Sowjets *geprostitueerd* en hebben ze tot de rol van praatcolleges, van aanhangsels van de compromissenpolitiek van de leiders gedegradeerd. De Sowjets verrotten en raakten bij levenden lijve in staat van ontbinding onder leiding van de Liebers, de Dans, de Tsereteli's en de Tsjernows. Zich werkelijk ontwikkelen, hun mogelijkheden en vermogens ten volle ontplooien kunnen de Sowjets

pas na het in bezit nemen van de *hele* staatsmacht, want anders *hebben zij niets te doen*, anders zijn het óf simpelweg kiemen (en men kan niet al te lang een kiem blijven), óf speelgoedjes. De 'dubbele macht' betekent de verlamming van de Sowjets.

Als de creatieve volkskracht van de revolutionaire klassen de Sowjets niet zou hebben voortgebracht, dan zou de proletarische revolutie in Rusland een hopeloze taak zijn, want met behulp van het oude apparaat zo het proletariaat ongetwijfeld de macht niet hebben kunnen behouden en men kan niet in één klap een nieuw apparaat scheppen. De jammerlijke geschiedenis van de prostitueren van de Sowjets door de Tsereteli's en Tsjernows, de geschiedenis van de 'coalitie' is tegelijkertijd de geschiedenis van de bevrijding van de Sowjets van kleinburgerlijke illusies en hun gang door het 'vagevuur' van de praktische studie van heel de gemeenschap en smerigheid van *elke mogelijke* burgerlijke coalitie. Laten we hopen dat dit 'vagevuur' de Sowjets niet heeft geschaad, maar dat het hen heeft gestaald.

* * *

De voornaamste moeilijkheid voor de proletarische revolutie is de verwezenlijking voor het hele land van de meest nauwkeurige en nauwgezette verrekening en controle, van de *arbeiderscontrole* op de productie en de verdeling van de producten.

Toen de schrijvers van de 'Nowaja Zjiznj' ons tegenwierpen dat wij tot syndicalisme vervielen toen wij de leuze van de 'arbeiderscontrole' opstelden was deze tegenwerping een staaltje van de schooljongensachtige en onnozele toepassing van een niet doordacht, maar volgens de manier van Stroewe²⁰ *van buiten geleerd* 'marxisme'. Het syndicalisme wijst de revolutionaire dictatuur van de hand of het zet haar, zoals iedere politieke macht, op de laatste plaats. Wij zetten haar op de eerste plaats. Als men simpelweg in de geest van de aanhangers van de 'Nowaja Zjiznj' zegt: *geen arbeiderscontrole, maar staats-*

controle, dan is het resultaat een burgerlijk-reformistische frase, in wezen een zuivere kadettenformule, want de kadetten hebben niets tegen *deelneming* van de arbeiders aan de 'staats'controle. De kadetten-Kornilowisten weten heel goed dat zo'n deelneming voor de bourgeoisie het beste middel is om de arbeiders om de tuin te leiden en het beste middel voor een geraffineerd *omkopen* in politiek opzicht van allerlei Gwozdjows, Nikitins, Prokopowitsjen, Tsereteli's en die hele bende.

Als wij zeggen 'arbeiderscontrole' en deze leuze steeds *naast* de dictatuur van het proletariaat, steeds *onmiddellijk* na haar stellen, dan verklaren wij daarmee van welke staat er sprake is. De staat is het orgaan van de heerschappij van een *klasse*. Van welke klasse? Als het de bourgeoisie is, dan is het juist het staatswezen van de kadetten-Kornilow-Kerenski, waardoor het arbeidersvolk in Rusland nu al meer dan een half jaar wordt 'gekornilowiseerd' en 'gekerenski'd'. Als het het proletariaat is, dan *kan* de arbeiderscontrole tot een het hele volk omvattende, alomvertegenwoordigde, nauwkeurig en nauwgezette *rekenschap* van de productie en van de verdeling van de producten worden.

Hierin ligt de voornaamste moeilijkheid, die is de voornaamste taak van de proletarische, d.w.z. van de socialistische revolutie. Zonder de Sowjets zou deze taak, tenminste voor Rusland, niet te verwezenlijken zijn. De Sowjets *duiden* dat organisatiewerk van het proletariaat *aan*, waardoor deze taak van wereldhistorisch belang *kan* worden vervuld.

Hier zijn wij bij een andere kant aangekomen van het vraagstuk van het staatsapparaat. Behalve het in hoofdzaak 'onderdrukkende' apparaat van het staande leger, de politie en het ambtenarencorps bestaat er in de moderne staat ook een apparaat dat bijzonder nauw met de banken en de syndicaten is verbonden, een apparaat, dat een massa reken- en registratiewerk verricht, als men zich zo mag uitdrukken. Dit apparaat mag men niet kapot slaan en dat is ook niet nodig. Men moet het losrukken uit de ondergeschiktheid aan de kapitalisten; men moet er

de kapitalisten en de draden van hun invloed van *afsnijden*, *afslaan* en *afhakken*, men moet het aan de proletarische Sowjets *ondergeschikt maken*, men moet het ruimer, meer alomvattend, meer tot een apparaat van het hele volk maken. En dit *kan* men doen als men steunt op de veroveringen die al door het grote kapitalisme zijn verwezenlijkt (zoals ook in het algemeen de proletarische revolutie slechts in staat is haar doeleinden te bereiken als zij op deze veroveringen steunt).

Het kapitalisme heeft rekenschapsapparaten geschapen in de vorm van banken, syndicaten, posterijen, verbruikcoöperaties en verenigingen van ambtenaren. *Zonder de grote banken zou het socialisme niet te verwezenlijken zijn.*

De grote banken *zijn* dat 'staatsapparaat', dat wij voor de verwezenlijking van het socialisme *nodig hebben* en dat wij *kant en klaar* van het kapitalisme *overnemen*, waarbij onze taak hier slechts bestaat in het *afsnijden* van datgene, dat dit uitstekende apparaat *kapitalistisch misvormt*, in het *nog groter*, nog democratischer, nog alomvattender maken van dit apparaat. De kwantiteit slaat om in kwaliteit. Eén enkele ontzaglijk grote staatsbank met filialen in elk kanton, bij elke fabriek — dat is al negen tiende van het *socialistische* apparaat. Dat is een algemene *staatsboekhouding*, een algemene *staatsrekening* van de productie en de verdeling van de producten; dat is om zo te zeggen zoiets als het *skelet* van de socialistische maatschappij.

Dit 'staatsapparaat' (dat onder het kapitalisme niet ten volle een staatsapparaat is, maar dat bij ons, onder het socialisme wel ten volle een staatsapparaat zal zijn) kunnen wij met één klap, door één decreet 'nemen' en 'op gang brengen', want het praktische werk van de boekhouding, de controle, de registratie, van de rekening en verantwoording, wordt hier verricht door *ambtenaren*, waarvan de meerderheid zelf in proletarische of halfproletarische omstandigheden verkeert.

Door één decreet van de proletarische regering kunnen en moeten deze ambtenaren tot staatsbeambten worden

gemaakt, precies zoals de waakhonden van het kapitalisme van het slag van Briand en andere burgerlijke ministers het stakende spoorwegpersoneel via één decreet tot ambtenaren van de staat maken. Wij zullen zulke staatsambtenaren in veel groter aantal nodig hebben en ook *kunnen* krijgen, want het kapitalisme heeft de functies van verrekening en controle vereenvoudigd, het heeft ze tot betrekkelijk ongecompliceerde, voor iedereen die kan lezen en schrijven bereikbare *boekingen* teruggebracht.

Onder de voorwaarde van de controle en het toezicht van de *Sowjets* is het 'tot staatsambtenaren maken' van de massa's van bank-, syndicaat-, handels- enz. employé's zowel technisch (dank zij het voorbereidende werk door het kapitalisme en het financierskapitaal voor ons verricht), als politiek volkomen uitvoerbaar.

En tegen de hogere employé's, die zeer gering in aantal zijn, maar die zich tot de kapitalisten voelen agetrokken, zal men net als tegen de kapitalisten 'streng' moeten optreden. Zij zullen, net als de kapitalisten, *verzet* bieden. Dit verzet zal men moeten *breken* en als de onsterfelijk-naïeve Pesjehonow er al in juni 1917 over bazelde dat 'de tegenstand van de kapitalisten gebroken is', dan zal *het proletariaat* deze kinderlijke frase, deze jongensachtige snoeverij, deze kwajongenspraak *serieus verwezenlijken*.

Dit kunnen wij doen, want het gaat om het breken van het verzet van een zeer geringe minderheid van de bevolking, letterlijk van een handjevol mensen; de beambtenverenigingen, de vakbonden, de verbruikscoöperaties en de Sowjets zullen op elk van hen zo'n *toezicht* instellen, dat elke Tit Titytsj²¹ *omsingeld* zal worden, net als de Fransen bij Sedan. Deze Tit Titytsjen kennen wij met naam en toenaam: het is voldoende om de lijsten van directeuren, van leden van bestuur, van grote aandeelhouders enz. te nemen. Het zijn een paar honderd, op zijn hoogst een paar duizend mensen in *heel* Rusland; aan elk van hen kan de proletarische staat met het apparaat van de Sowjets, van de ambtenarenverenigingen enz. tien en honderd controleurs toevoegen, zodat het door middel

van de *arbeiderscontrole* (op de kapitalisten) ook wel zal lukken om inplaats van 'het verzet te breken' ieder verzet, welk verzet dan ook *onmogelijk* te maken.

Zelfs niet de confisquatie van de eigendom der kapitalisten zal de 'kern' van de kwestie zijn, maar juist de algemene volkscontrole, de alomvattende arbeiderscontrole op de kapitalisten en hun mogelijke aanhangers. Met de confisquatie alleen kun je niets uitrichten, want hierin ligt geen element van organisatie, van rekenschap op een juiste verdeling. De confisquatie kunnen we gemakkelijk vervangen door het heffen van een *rechtvaardige* belasting (eventueel volgens de bepalingen van Sjingarjow), wanneer slechts elke mogelijkheid van afwijking van de verrekening en verantwoording, van het verbergen van de waarheid, van het omzeilen van de wet, zou zijn uitgesloten. En deze mogelijkheid kan *alleen* door de arbeiderscontrole van de *arbeidersstaat teniet worden gedaan*.

De gedwongen *syndicaatvorming*, d.w.z. de gedwongen vereniging in verbonden onder controle van de staat, dat heeft het kapitalisme voorbereid, dat werd in Duitsland door de staat van de Junkers verwezenlijkt, dat zal in Rusland ten behoeve van de Sowjets, ten behoeve van de dictatuur van het proletariaat ten volle uitvoerbaar zijn, dat *zal ons* een geheel nieuw, universeel, niet bureaucratisch '*staatsapparaat*' geven.*

* * *

Het vierde argument van de advocaten van de bourgeoisie: het proletariaat kan het staatsapparaat niet 'op gang brengen'. Dit argument zegt in vergelijking met het voorgaande niets nieuws. Het oude apparaat zouden wij natuurlijk *nóch* kunnen beheersen, *nóch* op gang kunnen brengen. Het nieuwe apparaat, de Sowjets *werden al* door een 'machtige uitbarsting van echte scheppings-

* Zie uitvoeriger over de betekenis van de verplichte syndicaatvorming in mijn brochure: 'De dreigende katastrofe en hoe die te bestrijden'. (Eveneens uitgegeven bij 'Progres'. Red.)

kracht van het volk' op gang gebracht. Dit apparaat moet men alleen van de *boeien ontdoen*, waarin het door de heerschappij van de sociaal-revolutionaire en mensjewistische leiders werd geslagen. Dit apparaat is al op gang, men moet alleen die monsterachtige aanhangsels weggooien die het verhinderen om voorwaarts en met volle kracht voorwaarts te gaan.

Om het hierboven gezegde aan te vullen moeten hier twee omstandigheden worden onderzocht: ten eerste de nieuwe middelen van controle, die *niet* door ons, maar door het kapitalisme in zijn militair-imperialistische stadium werden geschapen; ten tweede de betekenis van het verdiepen van het democratisme bij het *bestuur* van een staat van het proletarische type.

Het graanmonopolie en de broodkaarten zijn niet door ons, maar door de oorlogvoerende kapitalistische staat ingevoerd. Deze heeft al binnen het kader van het kapitalisme de algemene arbeidsplicht geschapen, d.w.z. een militair tuchthuis voor de arbeiders. Maar ook hier, zoals bij ál zijn historische scheppingen, ontleent het proletariaat zijn wapens aan het kapitalisme, het 'vindt' ze niet 'uit' en 'schept ze niet uit het niets'.

Het graanmonopolie, de broodkaart, de algemene arbeidsplicht zijn in de handen van de proletarische staat, in de handen van de soevereine Sowjets het machtigste middel tot rekenschap en controle, een middel dat, uitgebreid tot de kapitalisten en *tot de rijken in het algemeen* en wel dóór de *arbeiders*, een in de geschiedenis tot nu toe ongekende kracht zal opleveren om het staatsapparaat 'op gang te brengen', om de tegenstand van de kapitalisten te breken en om hen aan de proletarische staat te onderwerpen. Dit middel van de controle en van de *arbeidsplicht* is sterker dan de wetten van de Conventie en haar guillotine. De guillotine joeg *alleen maar* schrik aan en brak alleen de *actieve* tegenstand. *Voor ons is dat niet voldoende.*

Voor ons is dit niet voldoende. Wij moeten de kapitalisten niet alleen in die zin 'schrik aanjagen', dat zij de almacht van de proletarische staat voelen en niet aan ac-

tief verzet zullen denken. Wij moeten ook de *passieve* tegenstand breken, die zonder twijfel nog gevaarlijker en schadelijker is. Wij moeten niet alleen ieder verzet, welk verzet dan ook, breken. Wij moeten ook *dwingen* om binnen het nieuwe organisatorisch-staatkundige kader te *werken*. Het is niet voldoende om de kapitalisten 'te verjagen', wij moeten hen (nadat we de ondeugdelijke, hopeloze 'verzetsplegers' hebben weggejaagd) *bij de nieuwe staatsdienst* aanstellen. Dat heeft zowel betrekking op de kapitalisten als op een bepaalde hogere laag van het burgerlijke intellect, van de ambtenaren, enz.

En wij hebben het middel daartoe. Het middel en het wapen daartoe heeft de oorlogvoerende kapitalistische staat ons zelf in handen gegeven. Dit middel is het graanmonopolie, de broodkaart, de algemene arbeidsplicht. 'Wie niet werkt zal ook niet eten!' — dat is de fundamentele, eerste en belangrijkste regel die de Sowjets van Arbeidersafgevaardigden als zij aan de macht zijn gekomen kunnen en zullen invoeren.

Ieder arbeider heeft een werkboekje. Dat document vernedert hem niet, hoewel het *heden ten dage* een document van de kapitalistische loonslavernij is, een bewijs dat een arbeider toebehoort aan een of andere leegloper.

De Sowjets zullen het werkboekje *voor de rijken* invoeren en *daarna* geleidelijk ook voor de hele bevolking in een boerenland zal het werkboekje waarschijnlijk voor lange tijd voor de overweldigende meerderheid van de boeren niet nodig zijn). Het werkboekje zal ophouden een kenteken van de 'boezeroen' te zijn, een document van de 'lagere' standen, een bewijs van de loonslavernij. Het zal tot bewijs worden van het feit dat er in de nieuwe maatschappij geen 'arbeiders' meer zijn, maar daartegenover ook niemand die geen *werker* zou zijn.

De rijken moeten hun werkboekje van die arbeiders- of ambtenarenbond ontvangen die het dichtst bij hun terrein van werkzaamheden staat, zij moeten wekelijks of binnen een andere vastgestelde termijn een verklaring van deze bond ontvangen dat zij hun werk nauwgezet verrichten; zonder deze verklaring zullen zij geen brood-

kaart en in het algemeen geen levensmiddelen kunnen krijgen. Wij hebben goede organisatoren nodig voor het bankwezen en voor de vereniging van de ondernemingen (op dit gebied hebben de kapitalisten — en met mensen met ervaring gaat het werk gemakkelijker), wij hebben veel meer ingenieurs, landbouwdeskundigen, technici, wetenschappelijk opgeleide specialisten van allerlei soort nodig dan vroeger. Wij zullen al die vaklui passende arbeid geven, arbeid waaraan zij gewend zijn en zullen waarschijnlijk een gelijke salariëring slechts geleidelijk in volle omvang invoeren en voor de overgangstijd aan dergelijke specialisten een hogere betaling laten, maar wij zullen hen onder een alzijdige arbeiderscontrole, plaatsen en volledig en onvoorwaardelijk vasthouden aan de regel 'Wie niet werkt zal ook niet eten!' En de organisatievorm van het werk hoeven wij ook niet uit te denken, wij ontleen die kant en klaar aan het kapitalisme, de banken, de syndicaten, de beste fabrieken, proefstations, academies enz.; wij hoeven alleen maar de beste voorbeelden te ontleen aan de ervaring van de vooraanstaande landen.

En wij zullen natuurlijk geenszins vervallen tot utopisme, wij zullen de grondslag van de meest nuchtere praktische berekening niet verlaten als wij zeggen: de hele klasse van de kapitalisten zal de hardnekkigste tegenstand bieden, maar deze tegenstand zal door de organisatie van de hele bevolking in de Sowjets worden gebroken, waarbij men natuurlijk de bijzonder hardnekkige en zich verzettende kapitalisten zal moeten straffen met de confisquatie van hun hele vermogen en met gevangenisstraf; maar daartegenover zal de overwinning van het proletariaat het aantal van zulke gevallen *vermeerderen* waarover ik bijv. in de 'Izwestia'²² van vandaag lees:

'Op 26 september verschenen twee ingenieurs bij de Centrale Raad van de Fabrieks- en Bedrijfscomité's met de verklaring dat een groep ingenieurs besloten heeft om een bond van socialistische ingenieurs op te richten. Daar de bond van mening is dat de tegenwoordige tijd in wezen het begin van de sociale revolutie is stelt hij zich ter beschikking van de arbeidersmassa's en wenst

hij bij de verdediging van de belangen van de arbeiders op te treden in volledige overeenstemming met de arbeidersorganisaties. De vertegenwoordigers van de Centrale Raad van Fabrieks- en Bedrijfscomité's hebben geantwoord dat de Raad gaarne bij haar organisatie een ingenieurssectie zal vormen, die in haar program de grondstellingen van de eerste conferentie van Fabrieks- en Bedrijfscomité's over de arbeiderscontrole op de productie zal opnemen. Er zal in de eerstkomende dagen een gemeenschappelijke zitting plaatsvinden van afgevaardigden van de Centrale Raad van Fabrieks- en Bedrijfscomité's met de initiatiefgroep van socialistische ingenieurs'. (De 'Izwestia' van 27 september 1917).

* * *

Het proletariaat, zegt men tegen ons, zal het staatsapparaat niet op gang kunnen brengen.

Rusland werd na de revolutie van 1905 door 130.000 landheren geregeerd, geregeerd door middel van eindeloze geweldplegingen op en beledigingen van 150 miljoen mensen, waarvan de overweldigende meerderheid werd gedwongen tot dwangarbeid en een half hongerlijdersbestaan.

En dan zouden de 240.000 leden van de partij der bolsjewiki niet in staat zijn om Rusland in het belang van de armen tegen de rijken te regeren! Deze 240.000 mensen hebben nu al niet minder dan een miljoen stemmen van de volwassen bevolking achter zich, want dat is net de verhouding tussen het aantal leden van de partij en de voor haar uitgebrachte stemmen, die door de ervaring van Europa en door de ervaring van Rusland is vastgesteld, zo bijv. door de augustusverkiezingen voor de Petersburgse Doema. Daar hebben wij al een 'staatsapparaat' van *een miljoen mensen*, die de socialistische partij ideologisch zijn toegewijd; en dat niet omdat zij op de twintigste van iedere maand een flinke bom duiten ontvangen.

En bovendien bezitten wij een 'wondermiddel' om ons staatsapparaat direct, in één klap te *vertienvoudigen*, een middel waar over geen enkele kapitalistische staat ooit heeft beschikt of zal kunnen beschikken. Dit wondermiddel is het betrekken van de werkende massa, het betrek-

ken van de arme bevolking bij het dagelijkse bestuurs-
werk van de staat.

Om te verklaren hoe gemakkelijk dit wondermiddel kan worden toegepast en hoe onfeilbaar het werkt zullen wij een voorbeeld nemen, dat zo eenvoudig en zo aanspouwelijk mogelijk is.

De staat moet een bepaald gezin met geweld uit zijn woning zetten en die door een ander gezin laten betrekken. In een kapitalistische staat gebeurt dit heel vaak en het zal ook in onze proletarische of socialistische staat gebeuren.

De kapitalistische staat zet een arbeidersgezin uit zijn woning, dat zijn kostwinner heeft verloren en geen huur heeft betaald. De deurwaarder komt, met politie- of militiemensen, zelfs met een hele afdeling. Om in een arbeiderswijk een woning te doen ontruimen is een eskadron kozakken nodig. Waarom? Omdat de deurwaarders en de 'militiemensen' weigeren om er zonder een heel sterke militaire bescherming op af te gaan. Zij weten dat het schouwspel van de ontruiming bij de hele in die buurt wonende bevolking, bij duizenden en duizenden vrijwel tot wanhoop gebrachte mensen zo'n woede en verbittering en zo'n haat tegen de kapitalisten en de kapitalistische staat verwerkt, dat de deurwaarder en de afdeling mensen van de militie elk ogenblik in stukken kunnen worden gescheurd. Er is een sterke militaire macht nodig, naar een grote stad moeten wel een paar regimenten en dan nog wel uit een of ander afgelegen grensgebied worden overgebracht, zodat de soldaten dan vreemd tegenover het leven van de armen in de steden zullen staan en zodat de soldaten niet met het socialisme zullen worden 'besmet'.

De proletarische staat moet onder dwang een uiterst noodlijdend gezin doen verhuizen naar de woning van een rijke. Onze afdeling van de arbeidersmilitie bestaat, laten we aannemen, uit 15 personen: twee soldaten, twee matrozen, twee klassebewuste arbeiders (van wie er bijv. slechts één lid is van onze partij of ermee sympathiseert); verder uit een intellectueel en uit 8 personen uit de wer-

kende armen, in geen geval minder dan vijf vrouwen, huispersoneel, ongeschoolde arbeiders, enz. De afdeling verschijnt in de woning van de rijke, bezichtigt die en vindt daar vijf kamers voor twee mannen en twee vrouwen. 'Burgers, u zult u deze winter met twee kamers moeten behelpen, maak de andere twee kamers klaar voor twee gezinnen uit die kelder; zij zullen naar uw woning verhuizen. Voor een bepaalde tijd, totdat wij met de hulp van de ingenieurs (u bent ingenieur, geloof ik?) goede woningen voor iedereen hebben gebouwd, zult u zich in ieder geval moeten bekrimpen. Uw telefoon zal ter beschikking staan van tien gezinnen. Dat zal zeker honderd werkuren uitsparen aan geloop naar winkels enz. Dan zijn er in uw gezin twee halve arbeiders, die niet werken, maar die in staat zijn om licht werk te verrichten: een burgeres van 55 jaar en een burger van 14 jaar. Zij zullen elk dagelijks drie uur dienst doen om de juiste verdeling van de levensmiddelen voor tien gezinnen te controleren en het daarvoor benodigde schrijfwerk te verrichten. De burger-student bij onze afdeling zal dadelijk de tekst van deze beschikking van de openbare macht in twee exemplaren opschrijven en u zult intussen zo goed zijn om ons een schriftelijke verklaring te verstrekken waarin u zich verplicht om deze beschikking prompt uit te voeren'.

Zo zou volgens mijn opvatting, aangetoond aan de hand van aanschouwelijke voorbeelden, de verhouding tussen het oude, burgerlijke en het nieuwe, socialistische staatsapparaat en staatsbestuur kunnen zijn.

Wij zijn geen utopisten. Wij weten dat een willekeurige ongeschoolde arbeider en een willekeurige keukenmeid niet in staat zijn om onmiddellijk aan het staatsbestuur deel te nemen. Hierin zijn wij het oneens, zowel met de kadetten als met Bresjkowskaja en Tsereteli. Maar wij onderscheiden ons van deze burgers in dit opzicht, dat wij de onmiddellijke breuk eisen met het vooroordeel dat slechts de rijken of de uit rijke families afkomstige ambtenaren in staat zijn om de staat te *besturen* en het gewone, dagelijkse bestuurswerk te verrichten. Wij

eisen dat het *onderricht* voor het werk in het staatsbestuur door klassebewuste arbeiders en soldaten zal worden geleid en dat daarmee onmiddellijk zal worden begonnen, d.w.z. dat men onmiddellijk zal *beginnen* om alle werkers, de hele arme bevolking bij deze opleiding te betrekken.

Wij weten dat de kadetten het er ook mee eens zijn om het volk democratie bij te brengen. Kadettendames zijn bereid om voor de dienstboden volgens de beste Engelse en Franse bronnen voordrachten te houden over de rechtsgelijkheid van de vrouw. En ook zal er op de eerstkomende meeting met concert ten overstaan van duizenden mensen op het toneel een zoenpartij worden gearrangeerd: de kadettendame die de lezing houdt zal Bresjkowskaja kussen, Bresjkowskaja zal ex-minister Tsereteli kussen en het dankbare volk zal op deze wijze aanschouwelijk leren hoe de republikeinse gelijkheid, vrijheid en broederschap eruit zien. . .

Ja, wij zijn het ermee eens dat de kadetten Bresjkowskaja en Tsereteli op hun manier het democratie zijn toegedaan en dit onder het volk propageren. Maar wat kunnen wij eraan doen dat wij een enigszins verschillende voorstelling van het democratie hebben?

Naar onze mening is er voor het verlichten van de ongehoorde lasten en noden van de oorlog en eveneens voor het genezen van de afschuwelijke wonden die de oorlog aan het volk heeft toegebracht een *revolutionair* democratie nodig en *revolutionaire* maatregelen en dan zulke maatregelen als de bij wijze van voorbeeld beschreven verdeling van een woning in het belang van de armen. *Precies op dezelfde wijze* moet men in de stad en op het platteland met de levensmiddelen, de kleding, het schoeisel enz. handelen en op het platteland met de grond enz. Bij het bestuur van de staat in *deze* geest kunnen wij *direct* een *staatsapparaat* van tien zoal niet twintig miljoen mensen *betrekken* — een apparaat, dat in geen enkele kapitalistische staat ooit heeft bestaan. Dat apparaat kan alleen door ons worden geschapen, want ons is de volledige, grenzeloze sympathie van de overweldigen-

de meerderheid van de bevolking verzekerd. Dat apparaat kan alleen door ons worden geschapen, want wij hebben de klassebewuste, door de lange kapitalistische 'leertijd' (niet voor niets zijn wij bij het kapitalisme in de leer geweest) gedisciplineerde arbeiders, die *in staat zijn* een arbeidersmilitie te scheppen en die *geleidelijk* uit te breiden (waarbij aan de uitbreiding onmiddellijk moet worden begonnen) tot een *algemene volksmilitie*. De klassebewuste arbeiders moeten de leiding hebben, maar zij zijn in staat om de werkelijke massa's van de werkers en onderdrukten bij het bestuur te betrekken.

Het spreekt vanzelf dat bij de eerste schreden van dit nieuwe apparaat fouten niet te vermijden zijn. Maar hebben de boeren soms geen fouten gemaakt toen zij na de opheffing van de lijfeigenschap hun vrijheid verkregen en zelf hun aangelegenheden begonnen te regelen? Kan er soms een andere weg bestaan om het volk te leren zichzelf te besturen en om fouten te vermijden dan de weg van de praktijk, dan de onmiddellijke overgang naar een werkelijk zelfbestuur van het volk? Het belangrijkste is nu om het burgerlijk-intellectuele vooroordeel vaarwel te zeggen dat alleen speciale ambtenaren, die volgens hun maatschappelijke positie geheel en al van het kapitaal afhankelijk zijn de staat zouden kunnen besturen. Het belangrijkste is om een einde te maken aan een stand van zaken, waarbij de bourgeois, de ambtenaren en de 'socialistische' ministers op de oude manier pogen bewind te voeren, maar dit niet kunnen, zodat er na zeven maanden in een boerenland een boerenopstand uitbreekt!! Het belangrijkste is om bij de onderdrukten en de werkers vertrouwen in eigen kracht te wekken, om hun aan de stand van de praktijk aan te tonen dat zij zelf de *juiste*, strikt geregelde, georganiseerde verdeling van het brood, van alle levensmiddelen, van de melk, de kleding, de woningen enz. *in het belang van de armen* in handen kunnen en moeten nemen. Er bestaat voor Rusland *geen* andere redding van de incenstorting en de ondergang, wanneer men echter gewetensvol en stoutmoedig allerwege een begin maakt met de overgave van het bestuur in han-

den van de proletariërs en de halfproletariërs, dan zal dat onder de massa's zo'n in de geschiedenis ongeken- de geestdrift verwekken en dan zal het de volkskrachten voor de strijd tegen de ellende zodanig vermenigvuldigen dat veel van wat aan onze bekrompen, oude, bureaucratische krachten onmogelijk toeschijnt voor de krachten van de miljoenenmassa's, *die voor zichzelf begint te werken* en niet voor de kapitalist, niet voor een meester, niet voor een ambtenaar, niet onder de knoet, te verwezenlijken zal blijken te zijn.

* * *

Tot het vraagstuk van het staatsapparaat behoort ook het vraagstuk van het centralisme, dat bijzonder energiek en bijzonder ongelukkig wordt opgeworpen door kameraad Bazarow in nr. 138 van de 'Nowaja Zjiznj' van 27 september.

Kameraad Bazarow redeneert als volgt: 'De Sowjets zijn geen apparaat dat aan alle gebieden van het staatsleven kan worden aangepast' want de ervaring van zeven maanden zou hebben aangetoond en 'tientallen en honderden documentaire gegevens, die zich op de economische afdeling van het Petersburgse Uitvoerende Comité bevinden', zouden hebben bevestigd dat de Sowjets hoewel zij op veel plaatsen feitelijk over 'de gehele macht' beschikten, 'in de strijd tegen de economische ontredde- ring geen ook maar enigszins bevredigende resultaten hebben kunnen bereiken'. Er is een apparaat nodig, dat 'ingedeeld is volgens de takken van productie, binnen iedere vertakking streng gecentraliseerd en ondergeschikt aan één enkel algemeen staatscentrum'. 'Het gaat' — men hore slechts — 'niet om het vervangen van het oude apparaat, maar slechts om de hervorming daarvan... hoezeer de bolsjewiki de mensen van het plan ook mogen honen'...

Al deze beschouwingen van kameraad Bazarow zijn bepaald verbluffend door hun hulpeloosheid, een kopie van de beschouwingen van de bourgeoisie en de weer- spiegeling van haar klassenstandpunt!

Inderdaad, beweren dat de Sowjets ook maar ergens in Rusland ooit over 'de hele macht' hebben beschikt is eenvoudig belachelijk (als het al geen herhaling is van de baatzuchtige klasseleugen van de kapitalisten). De hele macht vereist de macht over de hele grond, over alle banken, over alle fabrieken; iemand die enigermate bekend is met de ervaring van de geschiedenis en met de gegevens van de wetenschap over het verband van de politiek met de economie zou deze 'onbelangrijke' omstandigheid niet hebben kunnen 'vergeten'.

De leugenachtige methode van de bourgeoisie bestaat hierin, dat zij, terwijl zij de Sowjets de macht *niet* geeft, terwijl zij alle serieuze stappen van de Sowjets *saboteert*, de regering in handen houdt en de macht over de grond, over de banken enz. behoudt en de schuld voor de ontredering afwentelt op de Sowjets!! Hieruit bestaat immers ook de hele treurige ervaring van de coalitie.

De Sowjets hebben de hele macht nooit gehad en hun maatregelen konden niets anders dan lapmiddelen en vergroting van de verwarring brengen.

Aan de bolsjewiki, die volgens hun overtuiging zowel als volgens het program en de taktiek van heel hun partij centralisten zijn, de noodzakelijkheid van het centralisme te willen bewijzen — dat betekent nu werkelijk open deuren intrappen. Als de schrijvers van de 'Nowaja Zjiznj' zich met zulke nutteloze bezigheden ophouden, dan alléén omdat zij de zin en de betekenis van onze spot over hun 'algemeen staats'-standpunt helemaal niet hebben begrepen. En de aanhangers van de 'Nowaja Zjiznj' hebben dat niet begrepen omdat zij de leer van de klassenstrijd slechts *met de mond* en niet met hun verstand erkennen. Terwijl zij van buiten geleerde woorden over de klassenstrijd herhalen komen zij ieder moment terecht op het theoretisch-lachwekkende en praktisch-reactionaire standpunt van 'boven de klassen te staan', waarbij ze deze dienstvaardigheid tegenover de bourgeoisie een 'algemeen staats'-plan noemen.

De staat, beste mensen, is een klassebegrip. De staat is een orgaan of werktuig van geweld van de ene klasse

tegen de andere. Zolang zij een werktuig is voor de overweldiging van het proletariaat door de bourgeoisie, zolang kan er maar één proletarische leuze zijn: de *vernietiging* van deze staat. Maar als de staat proletarisch zal zijn, wanneer zij een werktuig zal zijn ter overweldiging van de bourgeoisie door het proletariaat, *dán* zullen wij ten volle en onvoorwaardelijk voor een sterke macht en voor het centralisme zijn.

Om het wat populairder te zeggen: wij drijven niet de spot met de 'plannen', maar met het feit dat Bazarow & Co. niet begrijpen dat zij door hun afwijzing van de 'arbeiderscontrole', door hun afwijzing van de 'dictatuur van het proletariaat', de dictatuur van de bourgeoisie *verdedigen*. Een middenweg is er niet, de middenweg is een luchtkasteel van de kleinburgerlijke democraat.

Tegen het *centralisme* van de Sowjets, tegen hun vereniging heeft geen enkele centrale instantie, en heeft geen enkele bolsjewiek ooit iets ingebracht. Tegen de fabrieks- en bedrijfscomité's naar takken van productie en tegen hun centralisatie heeft niemand van ons bezwaar. Bazarow schiet *voorbij* aan het doel.

Wij drijven de spot, wij hebben dat gedaan en we zullen dat blijven doen — *niet* met het 'centralisme', *niet* met de 'plannen', maar met het *reformisme*. Want uw reformisme is na de ervaring met de coalitie dubbel belachelijk. En te zeggen: 'niet het vervangen van het apparaat, maar de hervorming daarvan' — dat betekent dat men reformist is, dat betekent dat men niet een revolutionair is, maar een reformistisch democraat wordt. Het reformisme vormt niets anders dan tegemoetkomingen van de heersende klasse, maar *niet* het omverwerpen van deze klasse, tegemoetkomingen van de heersende klasse, die de macht *in haar handen* houdt.

Dat is nu juist datgene, dat door de coalitie van een half jaar op de proef is gesteld.

En daarmee drijven wij de spot. Zonder de leer van de klassenstrijd te hebben doordacht laat Bazarow zich vangen door de bourgeoisie, die in koor zingt: 'Kijk, dat

is het nu juist, wij zijn helemaal niet tegen hervormingen, wij zijn vóór de deelneming van de arbeiders aan de algemene staatscontrole, daar zijn wij het volkomen mee eens' — en de goede Bazarow speelt *objectief* gezien de rol van secundant van de kapitalisten.

Zo is het altijd geweest en zo zal het ook altijd zijn met mensen die in de situatie van scherpe klassenstrijd een 'midden'-positie proberen in te nemen. En juist omdat de schrijvers van de 'Nowaja Zjiznj' niet in staat zijn om de klassenstrijd te begrijpen is hun politiek zo'n belachelijke, eeuwige weifeling tussen de bourgeoisie en het proletariaat.

Ga maar werken aan de 'plannen', waarde burgers, dat is geen politiek, dat is geen aangelegenheid voor de klassenstrijd — hier kunt u nuttig zijn voor het volk. Er zitten bij u op de redactie heel wat economen. Verenigt u met ingenieurs en anderen, die bereid zijn om te werken aan de kwesties van de regeling der productie en verdeling, stelt u het bijblad van uw grote 'apparaat' (de krant) toch ter beschikking voor de zakelijke bewerking van nauwkeurige gegevens over de productie en de distributie van de producten in Rusland, over de banken, de syndicaten enz., enz. — hiermee kunt u zich nuttig maken voor het volk, hier hoeft uw tussen-twee-stoelen-zitten niet bijzonder schadelijk te zijn en dit werk op het gebied van de 'plannen' zal dan niet de spot, maar de dankbaarheid van de arbeiders oogsten.

Wanneer het overwint zal het proletariaat op de volgende wijze handelen: het zal de economen, de ingenieurs, de landbouwdeskundigen en anderen *onder de controle* van de arbeidersorganisaties aan de uitwerking en de verificatie van een 'plan' zetten, het zal hen maar middelen laten zoeken om door centralisatie arbeid te besparen en het zal hen maatregelen en middelen laten vinden voor de eenvoudigste, goedkoopste, gemakkelijkste en meest omvattende controle. Wij zullen de economen, statistici en technici goed betalen, maar... maar wij zullen hun niet te cten geven als zij dit werk niet gewetensvol en helemaal *in het belang van de werkers* verrichten.

Wij zijn vóór centralisme en vóór een 'plan', maar voor het centralisme en voor het plan van de *proletarische* staat, van de proletarische regeling van de productie en distributie in het belang van de armen, van de werkers en de uitgebuiten — *tegen* de uitbuiters. Wij willen onder het 'algemeen staatsbelang' alleen datgene verstaan dat het verzet van de kapitalisten breekt, dat de volledige macht aan de meerderheid van het volk, d.w.z. aan de proletariërs en halfproletariërs, de arbeiders en de armste lagen van de boeren geeft.

* * *

Het vijfde argument bestaat hierin, dat de bolsjewiki de macht niet zullen behouden omdat 'de toestand buitengewoon gecompliceerd is'...

O, die wijzen! Ze zijn wél bereid om een revolutie voor lief te nemen — maar alleen zonder een 'buitengewoon gecompliceerde toestand'.

Zulke revoluties zijn er niet en het hijgend verlangen naar zo'n revolutie bevat niets anders dan het reactionaire gelamenteer van een burgerlijke intellectueel. Zelfs als een revolutie zou beginnen in een toestand die niet erg ingewikkeld lijkt, dan zal deze revolutie zelf in haar ontwikkeling toch *steeds* een *buitengewoon* gecompliceerde toestand doen ontstaan. Want een revolutie, een echte, diep ingrijpende revolutie, een 'volks'-revolutie volgens de uitdrukking van Marx²³ is het ongelooflijk ingewikkelde en smartelijke proces van het afsterven van het oude en de geboorte van het nieuwe maatschappelijke stelsel, van een nieuwe levenswijze voor tientallen miljoenen mensen. Een revolutie is de scherpste, meest vermoede en meest wanhopige klassenstrijd en burgeroorlog. Geen enkele grote revolutie in de geschiedenis heeft zich afgespeeld zonder burgeroorlog. En te menen dat een burgeroorlog zonder een 'buitengewoon gecompliceerde toestand' mogelijk is — daartoe is alleen 'een man in een foedraal'²⁴ in staat.

Als er geen buitengewoon gecompliceerde toestand bestond, dan was er ook geen revolutie. Wie bang is voor wolven moet het bos niet ingaan.

Er valt in het vijfde argument niets te analyseren omdat dit noch een economische, noch een politieke, noch ook maar enige andere gedachte bevat. Het bevat louter de verzuchting van mensen die bedroefd en verschrikt zijn door de revolutie. Om deze verzuchting te kenschetsen veroorloof ik mij om twee kleine persoonlijke herinneringen aan te halen.

Een gesprek met een rijke ingenieur kort voor de Julidagen. De ingenieur was vroeger ooit een revolutionair. Hij was lid geweest van de sociaal-democratische en zelfs van de bolsjewistische partij. Nu is hij één en al angst, één en al verbittering tegen die losgebroken, ontembare arbeiders. En als het dan nog arbeiders waren zoals de Duitse — zegt hij (een beschaafd man, die in het buitenland is geweest) — ik begrijp natuurlijk in het algemeen de onvermijdelijkheid van de sociale revolutie, maar bij ons, bij dat verlaagde peil van de arbeiders, dat de oorlog heeft meegebracht... dat is geen revolutie, dat is de afgrond.

Hij zou bereid zijn om de sociale revolutie te erkennen als de geschiedenis ons even vreedzaam, rustig, glad en accuraat bij de revolutie zou brengen als een Duitse snel-trein een station binnenloopt. Een keurige conducteur opent de portieren van de wagons en roept: 'Station: de Sociale Revolutie! *Alle aussteigen!*' Waarom zou men dan niet van zijn betrekking als ingenieur bij de Tit Tytsjen overgaan naar de betrekking van ingenieur bij de arbeidersorganisaties?

Deze man heeft stakingen gezien. Hij weet welke storm van hartstochten zelfs in de meest vreedzame tijden de meest gewone staking al verwekt. Hij begrijpt natuurlijk hoeveel miljoenen keren sterker deze storm moet zijn nu de klassenstrijd het *hele* werkende volk van een geweldig groot land op de been heeft gebracht, nu de oorlog en de uitbuiting miljoenen mensen, die eeuwenlang door de landheren werden gekweld, die tientallen jaren

door de kapitalisten en de tsaristische ambtenaren werden uitgeplunderd en afgeranseld, bijna tot vertwijfeling hebben gebracht. Hij begrijpt dat allemaal 'theoretisch', maar hij erkent dat allemaal alleen meer *met de mond*; hij is gewoon bang gemaakt 'door de buitengewoon gecompliceerde toestand'.

Na de Julidagen moest ik dank zij de bijzonder zorgzame aandacht waarmee de regering-Kerenski mij vereerde in de illegaliteit gaan. Mijn persoontje werd natuurlijk door een arbeider verborgen gehouden. In een afgelegen arbeidersvoorstad van Petersburg, in een kleine arbeiderswoning wordt het middageten opgediend. De vrouw brengt het brood. De man zegt: 'Kijk eens, wat een uitstekend brood. Nu zullen "zij" het wel niet wagen om slecht brood te geven. Wij waren al bijna vergeten dat ze in Petersburg ook goed brood kunnen leveren'.

Ik werd getroffen door deze klassebeschouwing van de Julidagen. Mijn gedachte bewoog zich rond de politieke betekenis van de gebeurtenissen, wikte de rol daarvan in de algemene loop van de gebeurtenissen, onderzocht aan welke situatie deze zigzag van de geschiedenis was ontsproten en welke situatie zij tot stand zou brengen, hoe wij onze leuzen en ons partijapparaat moesten wijzigen om die aan de veranderde toestand aan te passen. Aan het brood had ik — als iemand die geen nood heeft gekend — niet gedacht. Het brood was voor mij als het ware iets dat vanzelf kwam, iets als een bijproduct van het schrijverswerk. Tot hetgeen aan alles ten grondslag ligt, tot de klassenstrijd om het brood, komt de gedachte eerst via de politieke analyse langs een buitengewoon ingewikkelde dwaalweg.

Maar een vertegenwoordiger van de onderdrukte klasse, zij het ook een van de goedbetaalde en zeer intelligente arbeiders, pakt de koe direct bij de horens, met die verwonderlijke eenvoud en oprechtheid, met die sterke vastberadenheid, met die verrassende klaarheid van opvatting, waarvan wij intellectuelen hemelsbreed verwijderd zijn. De hele wereld is in twee kampen verdeeld: 'wij', de werkers, en 'zij', de uitbuiters. Geen spoor van

ontsteltenis over wat er gebeurd was: dat was een van de gevechten in de langdurige strijd van de arbeid tegen het kapitaal. Waar wordt gehakt vallen spaanders.

‘Hoe kwellend is toch deze “buitengewoon gecompliceerde situatie” van de revolutie’ — zo denkt en voelt de burgerlijke intellectueel.

‘Wij hebben “hen” aangepakt, “zij” wagen het niet om zo brutaal te zijn als vroeger. Laten we hen nog steviger aanpakken — hen volkomen terzijde gooien’ — zo denkt en voelt de arbeider.

* * *

Het zesde en laatste argument: het proletariaat ‘zal niet in staat zijn om de hele druk van de vijandelijke krachten te weerstaan, die niet alleen de dictatuur van het proletariaat, maar bovendien ook de hele revolutie zullen wegvagen’.

Probeert u ons maar geen schrik aan te jagen, mijne heren, dat zal u niet lukken. Wij hebben deze vijandelijke krachten en hun druk gezien tijdens de Kornilowiade²⁵ (waarvan de Kerenskiade zich in niets onderscheidt). Wij hebben gezien hoe het proletariaat en de armste lagen van de boeren de Kornilowiade hebben weggevaagd, in wat voor armzalige en hulpeloze toestand de aanhangers van de bourgeoisie en de weinig talrijke vertegenwoordigers van de bijzonder welvarende en aan de revolutie bijzonder ‘vijandige’ plaatselijke lagen van de kleine grondbezitters zich bevonden; dat heeft iedereen gezien en dat zal het volk in gedachte houden. De ‘Djelo Naroda’ van 30 september probeert de arbeiders te overreden om de Kerenskiade (d.w.z. de Kornilowiade) en de vervalste Boelygin-Doema van Tsereteli tot aan de Constituante (die onder de bescherming van ‘militaire maatregelen’ tegen de in opstand komende boeren wordt bijeengeroepen) te ‘dulden’: de ‘Djelo Naroda’ herhaalt, struikelend over zijn eigen woorden, nu net het zesde argument van de ‘Nowaja Zjiznj’ en schreeuwt tot heeswordens toe: ‘de regering van Kerenski. . . zal zich in geen

geval onderwerpen' (namelijk aan de macht van de Sowjets, aan de macht van de arbeiders en boeren, die de 'Djelo Naroda', om bij de pogromhelden en de antisemieten, de monarchisten en de kadetten niet achter te blijven, de macht van 'Trotski en Lenin' noemt: tot zulke methoden zijn de sociaal-revolutionairen afgedaald!!)

Maar de klassebewuste arbeiders laten zich noch door de 'Nowaja Zjiznj' noch door de 'Djelo Naroda' intimideren. 'De regering van Kerenski' — zegt u — 'zal zich in geen geval onderwerpen', d.w.z. om het eenvoudiger, onomwonden en duidelijk te zeggen — zij zal de Kornilowiade herhalen. En de heren van de 'Djelo Naroda' wagen het om te beweren dat dit 'de burgeroorlog', dat dit 'een afschuwelijk vooruitzicht' zou zijn!

Nee, mijne heren, u zult de arbeiders niet bedriegen! Het zal geen burgeroorlog worden, maar een hopeloos oproer van een groepje Kornilow-mensen: of zij wensen zich niet 'te onderwerpen' aan het volk en willen het volk tot iedere prijs provoceren tot een herhaling op grote schaal van hetgeen er in Vyborg met de Kornilow-mensen is gebeurd — *als* de sociaal-revolutionairen dat *wensen*, als Kerenski als lid van de sociaal-revolutionaire partij zoiets wenst, dan kan hij het volk tot razernij brengen. Maar daardoor zult u, mijne heren, de arbeiders en soldaten niet intimideren.

Wat een grenzeloze brutaliteit: zij hebben de nieuwe Boelygin-Doema vervalst, zij hebben door middel van knoeierijen reactionaire coöperatiemensen en dorpskoe-lakken te hulp geroepen, daaraan kapitalisten en landheren (zogenaamde censuselementen) toegevoegd en met deze bende Kornilowisten willen zij *de wil van het volk*, de wil van de arbeiders en boeren *breken*.

Zij hebben het in een boerenland zo ver gebracht, dat overal een brede stroom van boerenopstanden golft! Men bedenke alleen maar: in een democratische republiek met een boerenbevolking van tachtig procent hebben zij hen tot de boerenopstand gedreven... Diezelfde 'Djelo Naroda', de krant van Tsjernow, het orgaan van de partij der 'sociaal-revolutionairen', die op 30 september de onbe-

schaamdheid heeft om de arbeiders en boeren aan te raden te 'dulden', was in het hoofdartikel van 29 september genoodzaakt om te erkennen:

'Tot op heden is er *bijna niets gedaan om de schuldslavernij-verhoudingen* te vernietigen, die nog steeds op het platteland, vooral in Centraal-Rusland, *heersen*'.

Dezelfde 'Djelo Naroda' schrijft in hetzelfde hoofdartikel van 29 september dat 'de greep van Stolypin zich nog sterk doet gevoelen' in de methoden van de 'revolutionaire ministers', of met andere woorden, duidelijker en eenvoudiger gezegd: het noemt Kerenski, Nikitin, Kisjkin & Co. *Stolypinisten*.

De 'Stolypinisten', Kerenski & Co., hebben de boeren tot de opstand gedreven, zij nemen nu 'militaire maatregelen' tegen de boeren, troosten het volk met de bijeenroeping van de Constituante (hoewel Kerenski en Tsereteli het volk al eens *hebben bedrogen*, toen zij op 8 juli plechtig verklaarden dat de Constituante op de vastgestelde termijn, 17 september, zou worden bijeengeroepen, maar daarna *hun woord braken* en de Constituante zelfs tegen de raad *van de mensjewiek Dan in* uitstelden en niet tot eind oktober, zoals het toenmalige mensjewistische Centraal Uitvoerende Comité het wilde, maar tot eind november).

De 'Stolypinisten', Kerenski & Co., troosten het volk met de spoedige bijeenroeping van de Constituante, alsof het volk mensen zou kunnen geloven, die in een dergelijke zaak al eens eerder hebben gelogen, alsof het volk zou kunnen geloven aan een *correcte* bijeenroeping van de Constituante door een regering, die in afgelegen dorpen *militaire maatregelen* neemt, d.w.z. de willekeurige arrestaties van bewuste boeren en de *vervalsing* van de verkiezingen klaarblijkelijk *dekt*.

De boeren tot opstand drijven en de onbeschaamdheid hebben om tegen hen te zeggen: 'men moet dulden', men moet afwachten, men moet zich verlaten op dezelfde regering die de in opstand gekomen boeren met 'militaire maatregelen onderdrukt!'

De zaak zo ver te laten komen, dat honderdduizenden Russische soldaten bij het offensief na de 19de juni te gronde gingen, dat de oorlog wordt gerekt, dat het tot een opstand van de Duitse matrozen kwam, die hun meerderen in het water gooiden, de zaak zo ver te laten komen, terwijl men voortdurend frasen verkoopt over de vrede, *zonder dat* men aan *alle* oorlogvoerenden een rechtvaardige vrede *voorstelt* — en dán de onbeschaamdheid hebben om tegen de arbeiders en boeren en tegen de te gronde gaande soldaten te zeggen: 'men moet geduld hebben', verlaat u op de regering van de 'Stolypinist' Kerenski, vertrouw u nog een maand toe aan de Kornilow-geraals, wellicht dat zij in die maand nog een paar tienduizenden soldaten naar de slachtbank leiden... 'Men moet geduld hebben'.

Is dat geen onbeschaamdheid?

Nee, mijne heren sociaal-revolutionairen en partijgenoten van Kerenski, u zult de soldaten niet bedriegen!

Geen enkele dag, geen enkel *overbodig* uur zullen de arbeiders en soldaten de regering van Kerenski dulden, want zij weten dat een *Sowjet*-regering onmiddellijk aan alle oorlogvoerenden een rechtvaardige vrede zal voorstellen en bijgevolg *naar alle waarschijnlijkheid onmiddellijk* een wapenstilstand en een spoedige vrede zal brengen.

Geen enkele dag, geen enkel *overbodig* uur zullen de soldaten van ons boerenleger dulden dat de regering van Kerenski, die met *militaire maatregelen* de boerenopstand onderdrukt, tegen de wil van de Sowjets aan de macht blijft.

Nee, mijne heren sociaal-revolutionairen en partijgenoten van Kerenski, u zult de arbeiders en de boeren niet langer bedriegen.

* * *

Wat betreft de druk van de vijandige krachten, die volgens de overtuiging van de dodelijk verschrikte 'Nowaja Zjiznj' de dictatuur van het proletariaat zal wegvagen —

hier hebben we nóg een monsterachtige logische en politieke fout, die alleen diegenen niet kunnen zien, die zich zo lieten intimideren, dat zij vrijwel ontoerekeningsvatbaar werden.

‘De druk van de vijandelijke krachten zal de dictatuur van het proletariaat wegvagen’ — zegt u. Uitstekend. Maar u bent toch alleen economen en ontwikkelde mensen, waarde medeburgers. U weet toch allemaal dat het onzin is en van onwetendheid getuigt om de bourgeoisie tegenover de democratie te stellen, dat dit hetzelfde is als meters tegenover kilo’s te stellen. Want er is een democratische bourgeoisie en er zijn niet-democratische lagen van de kleine burgerij (die tot een Vendée²⁶ in staat zijn).

‘Vijandelijke krachten’ — dat is een frase. De *bourgeoisie* (achter wie ook de landheren staan) — dat is een klassebegrip.

De bourgeoisie met de landheren, het proletariaat, de kleine burgerij, de kleine bezitters, in de eerste plaats de boeren — dat zijn de drie fundamentele ‘krachten’, waaruit Rusland net als *ieder* kapitalistisch land bestaat. Dat zijn de drie fundamentele ‘krachten’ die sinds lang in ieder kapitalistisch land (ook in Rusland) zijn aangetoond, niet alleen door een wetenschappelijke economische analyse, maar ook door de *politieke ervaring* van de hele nieuwste geschiedenis van *alle* landen, door de ervaring van *alle* Europese revoluties sinds de achttiende eeuw, door de ervaring van de *beide* Russische revoluties van 1905 en 1907.

U dreigt de proletariërs dus dat de druk van de bourgeoisie hun macht zal wegvagen? Daarop en daarop alleen komt uw bedreiging neer, een andere inhoud, welke dan ook, heeft ze niet.

Uitstekend. Als we aannemen dat de bourgeoisie de macht van de arbeiders en de armste boeren zal kunnen wegvagen, dan blijft er niets anders over dan de ‘coalitie’, d.w.z. een bondgenootschap of overeenkomst van de kleine burgerij met de bourgeoisie. Iets anders is zelfs niet eens denkbaar!!

Maar men heeft de coalitie immers al een half jaar beproefd, zij heeft geleid tot een ineenstorting en u zelf, waarde, maar niet tot denken in staat zijnde burgers van de 'Nowaja Zjiznj', hebt met de coalitie *g e b r o k e n*.

Wat is nu het resultaat?

U bent zo in de war geraakt, burgers van de 'Nowaja Zjiznj', u hebt u zó laten intimideren, dat u niet meer tot de eenvoudigste redeneringen in staat bent en *dat u niet tot vijf en zelfs niet tot drie kunt tellen*.

Of de hele macht aan de bourgeoisie — dat verdedigt u allang niet meer en de bourgeoisie zelf waagt daar zelfs niet over te kijken, omdat ze weet dat het volk zo'n macht al op 20 — 21 april²⁷ met één enkele schouderbeweging heeft omvergeworpen en dat het dit nu nog drie maal zo vastberaden en meedogenloos zal doen. Of de macht aan de kleine burgerij, d.w.z. aan haar coalitie (bondgenootschap, overeenkomst) met de bourgeoisie, want de kleine burgerij wil en *kan* de macht *niet* zelfstandig, onafhankelijk in handen nemen, zoals de ervaring van alle revoluties heeft bewezen, zoals ook de economische wetenschap bewijst, die uiteenzet dat men in een kapitalistisch land voor het kapitaal kan opkomen, dat men voor de arbeid kan opkomen, maar dat men zich daar tussenin niet kan handhaven. Deze coalitie heeft men in Rusland een half jaar lang op tientallen manieren beproefd en zij heeft schipbreuk geleden.

Of tenslotte de hele macht aan de proletariërs en aan de armste lagen van de boeren, tegen de bourgeoisie, om haar verzet te breken. Dat is nog niet beproefd en u, heren van de 'Nowaja Zjiznj', *raadt* dat het volk *af* en probeert het met uw eigen angst voor de bourgeoisie schrik aan te jagen.

Een vierde mogelijkheid kan men zelfs niet bedenken. Als de 'Nowaja Zjiznj' de dictatuur van het proletariaat dus vreest en haar van de hand wijst wegens de mogelijke nederlaag van de proletarische macht tegenover de bourgeoisie, dan staat dit gelijk aan een *heimelijke terugkeer* tot het standpunt van het *compromissengedoe* met de kapitalisten!!! Het is zo klaar als een klontje, dat

hij die bang is voor die tegenstand, die niet gelooft in de mogelijkheid dat die tegenstand zal worden gebroken, die het volk leert: 'vrees het verzet van de kapitalisten, u zult het met hen nooit klaarspelen' — *daardoor* alweer oproept tot compromissengedoe met de kapitalisten.

De 'Nowaja Zjiznj' is hulpeloos en jammerlijk in de war geraakt, zoals nu alle kleinburgerlijke democraten in de war zijn geraakt die het bankroet van de coalitie zien, haar niet openlijk durven te verdedigen, maar die tegelijkertijd beschermd worden door de bourgeoisie en die de hele macht van de proletariërs en de armste lagen van de boeren vrezen.

* * *

Bang zijn voor het verzet van de kapitalisten en zich tegelijkertijd revolutionair noemen, zich tot de socialistten willen rekenen — wat een schande! Wat een ideologische ineensstorting van het door het opportunisme verdorven internationale socialisme is er nodig geweest dat er zulke stemmen *konden* worden vernomen!

De weerstandskracht van de kapitalisten hebben wij, heeft het hele volk al gezien, want de kapitalisten zijn meer klassebewust dan de andere klassen en zij hebben direct de betekenis van de Sowjets begrepen, zij hebben direct *al hun krachten* tot het uiterste ingespannen, zij hebben hemel en aarde bewogen, zij hebben naar de krachtigste middelen gegrepen, zij zijn tot ongehoorde methoden van leugen en laster en tot militaire samenzweringen overgegaan *om de Sowjets te vernietigen*, om ze tot nul te reduceren, om ze te prostitueren (met de hulp van de mensjewiki en de sociaal-revolutionairen), om ze tot praatcolleges te maken en de boeren en de arbeiders maanden en maanden lang met holle woorden en met revolutietje spelen uit te putten.

Maar de weerstandskracht van de proletariërs en de armste lagen van de boeren *hebben wij nog niet gezien*, want deze kracht zal zich pas dan in zijn volledige grootte verheffen als de macht zich in handen van het prole-

tariaat bevindt, als tientallen miljoenen mensen, onderdrukt door de nood en de kapitalistische slavernij, aan de hand van de ervaring zullen zien en *zullen voelen* dat de onderdrukte klassen de macht in de staat hebben verkregen, dat die macht de armen ondersteunt in hun strijd tegen de landheren en de kapitalisten, dat zij hun verzet *breekt*. *Pas dan* zullen we kunnen zien wat een nog ongerepte weerstandskracht er nog sluimert in het volk tegen de kapitalisten, pas dan zal datgene aan het daglicht treden, wat Engels het 'latente socialisme'²⁸ noemt, pas dan zullen zich tegen iedere tienduizend openlijke of verkapte, actief optredende of zich passief verzettende vijanden van de macht van de arbeidersklasse een miljoen nieuwe strijders verheffen, die tot aan die tijd politiek gezien hebben geslapen, die in de martelingen van nood en wanhoop hebben gevegeteerd, die het geloof hadden verloren dat ook zij mensen zijn, dat ook zij het recht hebben om te leven, dat de hele macht van de moderne gecentraliseerde staat ook hen kan dienen, dat de afdelingen van de proletarische milizie ook *hen* vol vertrouwen oproepen tot rechtstreekse, nauwe, dagelijkse deelneming aan het bestuur van de staat.

De kapitalisten en de landheren hebben onder de welwillende deelneming van de heren Plechanows, Bresjowskaja's, Tsereteli's, Tsjernows & Co. *alles* gedaan om de democratische republiek te *bezoedelen*, haar door dienstvaardigheid tegenover de rijkdom zozeer te bezoedelen, dat het volk door apathie en onverschilligheid wordt aangegrepen, dat het volk *alles om het even is*, want iemand die honger lijdt kan de republiek niet van de monarchie onderscheiden, de soldaat die kou lijdt, op blote voeten rondloopt, afgemarteld is, die voor andermans belangen te gronde gaat, is niet in staat om liefde voor de republiek te koesteren.

Maar als de laatste ongeschoolde arbeider, elke werkloze, iedere keukenmeid, iedere geruïneerde boer zal zien — niet uit de kranten, maar met eigen ogen zal zien — dat de proletarische macht niet voor de rijkdom op de knieën ligt, maar de armen helpt, dat deze macht niet voor

revolutionaire maatregelen terugschrikt, dat zij van de leeglopers de overbodige producten afneemt en die aan de hongerlijders geeft, dat zij de daklozen met dwang in de woningen van de rijken onderbrengt, dat zij de rijken dwingt om voor de melk te betalen, maar hun geen druppel melk geeft zolang niet de kinderen van *alle* arme gezinnen in voldoende mate daarvan zijn voorzien, dat de grond in handen van de werkers overgaat, dat de fabrieken en de banken onder controle van de arbeiders komen, dat de miljonairs voor het verbergen van hun rijkdom onmiddellijk en streng worden gestraft — welnu, als de armen dit zien en dit voelen, dan zal geen macht van de kapitalisten en de koelakken, geen macht van het over honderden miljarden gebiedende internationale financierskapitaal de volksrevolutie kunnen overwinnen, integendeel, *zij* zal de hele wereld overwinnen, want in alle landen wordt de socialistische omwenteling rijp.

Onze revolutie is onoverwinnelijk als zij geen vrees voor zichzelf zal koesteren, als zij de hele macht aan het proletariaat overgeeft, want achter ons staan de nog onmetelijk veel grotere, verder ontwikkelde, beter georganiseerde wereldkrachten van het proletariaat, die tijdelijk door de oorlog zijn onderdrukt, maar die niet vernietigd, integendeel: daardoor vermenigvuldigd zijn.

* * *

Bang zijn dat de kapitalisten de macht van de bolsjewiki, d.w.z. de macht van het proletariaat, die verzekerd is van de onbeperkte ondersteuning door de armste lagen van de boeren, zullen 'wegvagen'! Wat een kortzichtigheid, wat een smadelijke angst voor het volk, wat een huichelarij! Mensen die deze angst aan de dag leggen behoren tot die 'hogere kringen' (hogere volgens de kapitalistische maat, maar in werkelijkheid *verrotte*) die het woord 'rechtvaardigheid' uitspreken zonder er zelf aan te geloven, uit gewoonte, als een frase, zonder het enige inhoud te geven.

Hier een voorbeeld:

De heer Pesjehonow is een bekende half-kadet. Een gematigder troedowiek, geestverwant van de Bresjkowskaja's en de Plechanows, is niet te vinden. Voor de bourgeoisie is er geen dienstvaardigerminister geweest. Een vuriger aanhanger van de 'coalitie' en van het compromis met de kapitalisten heeft de wereld niet gezien!

En zie nu eens welke bekentenissen deze heer in zijn redevoering op de 'Democratische' (lees: Boelyginse) Conferentie volgens het verslag van de vaderlandsverdedigende 'Izwestia' *genoodzaakt* was af te leggen:

'Er bestaan twee programs. Het ene is een program van afspraken van groepen, van klassen en van nationaliteiten. Het meest openhartig wordt dit program verdedigd door de bolsjewiki. Maar ook voor andere delen van de democratie is het geenszins gemakkelijk om van dit program afstand te doen. Dit zijn immers aanspraken van de werkende massa's, van de in de steek gelaten en onderdrukte nationaliteiten. En daarom is het voor de democratie niet zo gemakkelijk om met de bolsjewiki te breken, om van deze klasseneisen af te zien, in de eerste plaats omdat deze eisen in wezen gerechtvaardigd zijn. Maar dit program, waarvoor wij tot aan de revolutie hebben gestreden, terwille waarvan wij de revolutie hebben voltrokken en dat wij onder andere omstandigheden allemaal heel eensgezind zouden ondersteunen, vormt onder de gegeven omstandigheden een geweldig gevaar. Nu is dit gevaar nog groter, omdat deze eisen moeten worden gesteld op een ogenblik dat de inwilliging ervan voor de staat niet mogelijk is. Men moet eerst het geheel — de staat — verdedigen, hem van de ondergang redden — en daarvoor bestaat slechts één weg; niet het inwilligen van de eisen, hoe rechtvaardig en gegrond ze ook mogen schijnen, maar integendeel beperkingen, offers, die noodzakelijk van alle kanten moeten worden gebracht'. (De 'Izwestia' van 17 september).

De heer Pesjehonow begrijpt niet dat hij, zolang de kapitalisten aan de macht zijn, *niet* het geheel, maar de egoïstische belangen van het Russische en het 'geallieerde' imperialistische kapitaal verdedigt. De heer Pesjehonow begrijpt niet dat de oorlog pas zou ophouden een veroveringsoorlog, een imperialistische roversoorlog te zijn na de breuk met de kapitalisten, na de breuk met *hun* geheime verdragen, met *hun* annexaties (het in be-

zit nemen van andermans gebieden), met *hun* financiële bankzwendels. De heer Pesjehonow begrijpt niet dat pas na deze breuk en wanneer de tegenstander een hem formeel aangeboden rechtvaardige vrede zou hebben afgewezen, de oorlog een verdedigingsoorlog en een rechtvaardige oorlog zou worden. De heer Pesjehonow begrijpt niet dat de weerkracht van een land dat het juk van het kapitaal heeft afgeworpen, dat de grond aan de boeren heeft gegeven, dat de fabrieken en de banken onder de controle van de arbeiders heeft geplaatst, *vele malen* groter zou zijn dan de weerkracht van een kapitalistisch land.

En wat het voornaamste is: de heer Pesjehonow begrijpt niet dat hij, als hij genoopt is om de rechtvaardigheid van het bolsjewisme te erkennen, te erkennen dat de eisen van het bolsjewisme de eisen van de '*werkende massa's*', d.w.z. van de meerderheid van de bevolking zijn — dat hij daarmee zijn hele positie, de hele positie van de hele kleinburgerlijke democratie *prijsgeeft*.

Daarin ligt onze kracht. Daarom zal onze regering onoverwinnelijk zijn: omdat zelfs de tegenstanders genoopt zijn om te erkennen dat het bolsjewistische program het program is van de '*werkende massa's* en van de onderdrukte nationaliteiten'.

De heer Pesjehonow is immers de politieke vriend van de kadetten, van de lezers van de '*Jedinstwo*' en van de '*Djelo Naroda*,' van de Bresjkowskaja's en van de Plechanows — hij is een vertegenwoordiger van de koelakken en van heerschappen wier vrouwen en zusters morgen met hun parapluus de half doodgeslagen bolsjewiki de ogen zouden uitsteken als het tot hun nederlaag mocht komen door de troepen van Kornilow, of (wat volmaakt hetzelfde is) door de troepen van Kerenski.

En deze heer is *genoodzaakt* om de '*rechtvaardigheid*' van de eisen der bolsjewiki te erkennen.

Voor hem is '*rechtvaardigheid*' alleen maar een frase. Maar voor de massa's van de half-proletariërs, voor de meerderheid van de door de oorlog te gronde gerichte, gekwelde en afgemartelde kleine burgerij van stad en

land is dit geen frase, maar het actueelste, meest brandende en allergrootste vraagstuk van de hongerdood, van het stukje brood. Daarom *kan* men *generlei* politiek op de 'coalitie' bouwen, op het 'compromis' van de belangen der hongerlijders en de te gronde gerichte mensen met de belangen van de uitbuiters. Daarom is een bolsjewistische regering *verzekerd* van de steun van *deze* massa's, van hun overweldigende meerderheid.

Rechtvaardigheid is een hol woord, zeggen de intellectuelen en de schavuiten, die geneigd zijn om zich voor marxisten uit te geven, met de verheven motivering dat zij '*het achterste*' van het economische materialisme hebben 'aanschouwd'.

Ideeën worden tot een macht wanneer zij de massa's gaan beheersen. En juist nu belichamen de bolsjewiki, d.w.z. de vertegenwoordigers van het revolutionair-proletarische internationalisme, in hun politiek de idee, die de ontelbare werkende massa's over de hele wereld beweegt.

Rechtvaardigheid alléén en het gevoel van de door uitbuiting verbitterde massa's alléén zou hen nooit op de juiste weg van het socialisme hebben gebracht. Maar toen dankzij het kapitalisme, het materiële apparaat van de grote banken, de syndicaten, de spoorwegen enz. tot stand was gekomen, toen de uitermate rijke ervaring van de ontwikkelde landen talrijke wonderen van techniek had opgehoopt, waarvan de toepassing door het kapitalisme *wordt belemmerd*, toen de klassebewuste arbeiders een partij met een kwart miljoen leden hadden aaneengesmeed om dit apparaat met de steun van alle werkers en uitgebuiten volgens een vast plan in handen te nemen en in beweging te zetten; thans, nu deze voorwaarden *gegeven zijn*, zal men geen kracht op aarde kunnen vinden die de bolsjewiki, *als zij zich niet bang laten maken* en de macht weten te grijpen, zou kunnen verhinderen om die tot aan de overwinning van de socialistische wereldrevolutie in handen te houden.

Nawoord

De voorafgaande regels waren al geschreven toen het hoofdartikel van de 'Nowaja Zjiznj' van 1 oktober ons een nieuwe parel van stompzinnigheid bezorgde, die des te gevaarlijker is omdat ze zich onder de vlag van sympathie voor de bolsjewiki en onder de dekmantel van het alwijze filisteroordeel verbergt: 'Laat u niet provoceren' (laat u niet vangen in de val van het geschreeuw over provocatie, dat de bolsjewiki moet intimideren en hen ertoe moet brengen om de macht *niet* te grijpen).

Hier volgt deze parel:

'De lessen van de bewegingen, zoals die van 3-5 juli enerzijds en van de Kornilow-dagen aan de andere kant hebben volmaakt duidelijk aangetoond dat een democratie die de meest invloedrijke organen onder de bevolking tot haar beschikking heeft onoverwinnelijk is wanneer zij in de burgeroorlog een verdedigingsstandpunt inneemt en dat zij de nederlaag lijdt en alle weifelende tussen-elementen verliest wanneer zij het initiatief tot het offensief in handen neemt'.

Als de bolsjewiki, in welke vorm dan ook, maar enigszins zouden toegeven aan deze filisterstompzinnigheid die in dit oordeel tot uiting komt, dan zouden zij hun partij en de revolutie te gronde richten.

Want de schrijver van deze wijsheid, die zich aanmatigt om over de burgeroorlog te praten (een onderwerp

dat deze in alle opzichten aangename dame wonderwel past) *heeft de lessen van de geschiedenis* over dit vraagstuk op ongelooflijk komische wijze verwrongen.

Ziehier hoe de vertegenwoordiger en grondlegger van de proletarisch-revolutionaire taktiek, Karl Marx, over *deze* lessen, over de lessen van de geschiedenis inzake *dit* vraagstuk oordeelde:

‘Nu is de opstand een kunst, evenals de oorlog of andere vormen van kunst aan bepaalde regels onderworpen waarvan de verwaarlozing tot het verderf van de partij leidt die zich daaraan schuldig maakt. Deze regels, logische conclusies uit het wezen van de partij en van de verhoudingen waarmee men in zo’n geval te maken heeft, zijn zo duidelijk en eenvoudig, dat de korte ervaring van 1848 de Duitsers daarmee tamelijk goed bekend heeft gemaakt. Ten eerste mag men nooit met de opstand spelen als men niet het besluit heeft genomen om tot het einde door te gaan (letterlijk: met alle consequenties van het spel rekening te houden). De opstand is het rekening houden met uitermate onbepaalde grootheden, waarvan de waarde elke dag kan veranderen; de strijdkrachten waartegen met te strijden heeft hebben het voordeel van de organisatie, de discipline en de traditionele autoriteit geheel aan hun kant.’ (Marx heeft het ‘moeilijkste’ geval van een opstand op het oog: de opstand tegen een ‘ongeschokte’ oude macht, tegen een leker dat onder de invloed van de revolutie en van de weifelingen van de regering nog niet in ontbinding is geraakt); ‘kan men hiertegen geen grote krachten op de been brengen — dan wordt men verslagen en vernietigd. Ten tweede: is de opstand eenmaal begonnen dan moet men met de grootste vastberadenheid handelen en het offensief nemen. Het defensief is de dood voor elke gewapende opstand; deze is verloren nog voordat ze zich met de vijand heeft gemeeten. Verras de tegenstanders zolang hun troepen nog verspreid zijn, zorg dagelijks voor nieuwe, zij het ook kleine successen; houd uw morele overwicht vast dat het eerste succesvolle begin van de opstand u heeft gebracht, trek die weifelende elementen tot u, die altijd de sterkere vol-

gen en steeds naar de veilige kant overgaan, dwing uw vijanden tot de terugtocht voordat zij hun krachten tegen u kunnen verzamelen; kortom, handel volgens de woorden van Danton, de grootste tot nu toe bekende meester van de revolutionaire taktiek: "stoutmoedigheid, stoutmoedigheid en nog eens stoutmoedigheid!".' ('Revolutie en Contrarevolutie in Duitsland', Duitse uitgave, 1907, blz. 118).²⁹

Wij hebben dat allemaal veranderd — kunnen de 'ook-marxisten' uit de 'Nowaja Zjiznj' over zichzelf zeggen — wij hebben in plaats van de driedubbele stoutmoedigheid twee verdiensten: 'wij hebben er twee: gematigheid en accuraatheid'.³⁰ Voor 'ons' heeft de ervaring van de wereldgeschiedenis, de ervaring van de Grote Franse Revolutie niets te betekenen. Voor 'ons' is de ervaring van de door de bril van Moltsjalin verwrongen ervaring van twee bewegingen in het jaar 1917 belangrijk.

Laten we deze ervaring eens zonder die lieflijke bril beschouwen.

De dagen van 3—5 juli vergelijkt u met de 'burgeroorlog', want u hebt Aleksinski, Perewerzew & Co. geloofd. Het is kenmerkend voor de heren van de 'Nowaja Zjiznj' dat zij *dergelijke* lieden geloven (zonder zelfstandig ook maar iets te doen, ondanks het geweldige apparaat van het grote dagblad, om *informaties* over de dagen van 3 — 5 juli *bijeen te brengen*).

Maar laten we zelfs een ogenblik aannemen dat de dagen van 3—5 juli geen kiem van burgeroorlog zijn geweest, die door de bolsjewiki binnen deze grenzen is beperkt, maar een werkelijke oorlog. Laten we dat even aannemen.

Wat bewijst deze les in dit geval?

Ten eerste dat de bolsjewiki *niet* tot het offensief zijn overgegaan, want het is een onbetwistbaar feit dat zij in de nacht van 3 op 4 juli en zelfs op 4 juli heel veel hadden kunnen bereiken als zij in het offensief waren gegaan. Het defensief was hun zwakke kant, als men over een burgeroorlog redeneert (zoals de 'Nowaja Zjiznj' doet en niet over het omzetten van een elementaire uitbarsting

in een demonstratie, zoals die op 20 en 21 april plaatsvond, wat met de *feiten* overeenstemt).

Deze 'les' spreekt dus *tegen* de wijzen van de 'Nowaja Zjiznj'.

Ten tweede: als de bolsjewiki zich op 3—4 juli niet eens een opstand ten doel hebben gesteld; als *geen enkele instantie* van de bolsjewiki een dergelijk vraagstuk ook maar gesteld heeft, dan ligt de oorzaak daarvan *buiten* onze discussie met de 'Nowaja Zjiznj'. Want wij discussiëren over de *lessen* 'van de burgeroorlog', d.w.z. van de opstand en niet over de situatie waarin het feit dat men klaarblijkelijk de meerderheid niet aan zijn kant heeft een revolutionaire partij van de gedachte aan een opstand afhoudt.

Daar het iedereen bekend is dat de bolsjewiki de meerderheid, zowel in de Sowjets in de hoofdsteden als in het land (meer dan 49% van de stemmen in Moskou) pas *veel later* verkregen dan in juli 1917 verkrijgt men dus opnieuw helemaal niet dezelfde, absoluut niet dezelfde 'lessen' die de in ieder opzicht aangename dame van de 'Nowaja Zjiznj' wenst te zien.

Nee, nee, laat de politiek maar liever met rust, burgers van de 'Nowaja Zjiznj'!

Als een revolutionaire partij geen meerderheid in de voorhoede-afdelingen van de revolutionaire klassen en in het land heeft, dan kan er van een opstand geen sprake zijn. Bovendien is daarvoor nodig: 1) het groeien van de revolutie op algemeen-nationale schaal; 2) het volledige morele en politieke bankroet van de oude, d.w.z. van de 'coalitie'-regering; 3) grote weifelingen in het kamp van alle tussen-elementen, d.w.z. van hen, die *niet* ten volle achter de regering staan, hoewel zij daar gister nog volledig vóór waren.

Waarom heeft de 'Nowaja Zjiznj' toen zij over de lessen van 3—5 juli begon deze belangrijke les niet eens opgemerkt? Omdat zich daar geen politici, maar door de bourgeoisie geïntimideerde mensen uit een intellectueel clubje zijn gaan bezig houden met een politiek vraagstuk.

Verder. Ten derde: de feiten getuigen dat juist *na*

de dagen van 3—4 juli, juist in verband met de *ontmaskering* van de heren Tsereteli door hun *juli*-politiek, juist in verband met het feit dat de *massa's* in de bolsjewiki hun *eigen* voorvechters zagen en in de 'sociaal-blokkisten' verraders, het *verval* van de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki begint. Dit verval werd *nog vóór* de Kornilowiade volkomen bewezen door de verkiezingen van 20 augustus in Petersburg, die een overwinning aan de bolsjewiki en de verplettering van de 'sociaal-blokkisten' brachten (de 'Djelo Naroda' probeerde dit onlangs te weerleggen door de resultaten van *alle* partijen te *verheimelijken*, maar dit is zelfbedrog en bedrog van de lezer: volgens de gegevens van de 'Djenj'³¹ van 24 augustus, die alleen op de stad betrekking hebben, nam het percentage van de voor de kadetten uitgebrachte stemmen van 22 tot 23% toe, terwijl hun absolute stemmencijfer met 40% daalde; het percentage van de voor de bolsjewiki uitgebrachte stemmen nam van 20 tot 33% toe, terwijl hun absoluut stemmencijfer slechts met tien procent verminderde; het percentage van de voor alle 'middenpartijen' uitgebrachte stemmen verminderde van 58 tot 44% en hun absolute stemmencijfer verminderde met 60%!!)

Het verval van de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki na de juli- en vóór de Kornilow-dagen wordt eveneens bewezen door de groei van de 'linker'-vleugel in beide partijen, die bijna 40% bereikte: de 'wraak' voor de vervolgingen van de bolsjewiki door de heren Kerenski's.

De proletarische partij heeft ondanks het 'verlies' van een paar honderd van haar leden door de dagen van 3—4 juli ontzaglijk *gewonnen*, want juist in deze moeilijke dagen zagen en begrepen de *massa's* haar trouw en het *verraad* van de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki. De 'les' is dus helemaal niet in de zin van de 'Nowaja Zjiznj', maar een andere: verwijder u niet van de ziedende massa's maar de 'democratie op z'n Moltsjalins' en wanneer u in opstand komt, ga dan tot het offensief over zolang de krachten van de vijand nog verbrokkeld zijn; overrompel de vijand.

Is het niet zo, mijne heren 'ook-marxisten' van de 'Nowaja Zjiznj'?

Of bestaat het 'marxisme' hierin om aan de taktiek *niet* de preciese berekening van de *objectieve* toestand ten grondslag te leggen, maar om zinloos en kritiekloos zowel de 'burgeroorlog' al het 'Sowjet-Congres met de bijeenroeping van de Constituante' op één hoop te gooien?

Maar dat is immers gewoon belachelijk, mijne heren, dat is immers één grote bespotting, zowel ten aanzien van het marxisme als in het algemeen ten aanzien van elke logika!

Als er in de *objectieve* stand van zaken geen grond aanwezig is voor de verscherping van de klassenstrijd tot een 'burgeroorlog', waarom bent u dan over de 'burgeroorlog' gaan praten *naar aanleiding van 'het Sowjet-Congres en de Constituante'*? (Deze titel draagt namelijk het hoofdartikel van de 'Nowaja Zjiznj' waarover wij spreken). Dan zou men de lezer duidelijk moeten zeggen en hem moeten bewijzen dat er in de verhoudingen van de objectieve toestand *geen* grond aanwezig is voor de burgeroorlog en dat men dus vreedzame, constitutioneel-legale, juridisch en parlementair 'eenvoudige' aangelegenheden zoals het Sowjet-Congres en de Constituante tot de hoeksteen van de taktiek moet en kan maken. Dan *kan* men de mening huldigen dat een dergelijk congres en een dergelijke vergadering werkelijk in staat zullen zijn om te *beslissen*.

Als evenwel in de objectieve verhoudingen van het moment de onvermijdelijkheid of ook maar de waarschijnlijkheid van de burgeroorlog wortelen, als u daar niet 'in het wilde weg' hebt gepraat, maar omdat u de aanwezigheid van de situatie van een burgeroorlog duidelijk hebt gezien, gevoeld en bespeurd — hoe kan men dan het Sowjet-Congres of de Constituante als de hoeksteen beschouwen?? Dat is immers een bespotting van de hongerende en afgemartelde massa's! Zal de hongerende er soms in toestemmen om twee maanden te 'wachten'? Of zal het verval, de ontredde, die zoals u dagelijks schrijft voortdurend toeneemt, erin toestemmen om tot

het Sowjet-Congres of tot aan de Constituanten te 'wachten'? Of zal het Duitse offensief zonder serieuze stappen naar de vrede van onze kant (d.w.z. zonder het formeel voorstellen van een rechtvaardige vrede aan alle oorlogvoerenden) erin toestemmen om het Sowjet-Congres of de Constituanten 'af te wachten'? Of beschikt u over gegevens die u in staat stellen de gevolgtrekking te maken dat de geschiedenis van de Russische revolutie, die van 28 februari tot 30 september in een buitengewoon stormachtig en ongekend hoog tempo verliep, van 1 oktober tot 29 november³² in een buitengewoon rustig, vreedzaam, legaal-gelijkmatig tempo, zonder uitbarstingen, sprongen, nederlagen in de oorlog of economische crises zal verlopen? Of zal het leger aan het front, waarvan een *niet-bolsjewiek*, de officier Doebasow, officieel in naam van het front heeft verklaard dat het 'niet zal vechten', zal dit leger rustig tot aan de 'vastgestelde' datum honger en koude lijden? Of zal de boerenopstand, omdat u hem 'anarchie' en 'pogrom' noemt, omdat Kerenski 'militaire' troepen *tegen de boeren* stuurt, daardoor ophouden een element van de burgeroorlog te zijn? Of is een rustig, juist *niet* vervalst werken van de regering ter bijeenroeping van de Constituanten mogelijk of *denkbaar in een boerenland*, als door deze regering tegelijkertijd een opstand van de boeren *wordt onderdrukt*?

Lach niet om deze 'verwarring in het Smolny-instituut'³³, mijne heren! Uw verwarring is niet geringer. Op de onverbiddelijke vragen van de burgeroorlog antwoordt u met verwarde frasen en jammerlijke constitutionele illusies. Daarom zeg ik, dat als de bolsjewiki aan zulke stemmingen zouden toegeven, zij zowel hun partij als hun revolutie te gronde zouden richten.

1 oktober 1917.

N. Lenin

Aantekeningen

¹ *De 'Retsj'* — dagblad, centraal orgaan van de kadettenpartij; het verscheen in Petersburg van februari 1906. Ondersteunde na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 actief de binnenlandse en buitenlandse politiek van de Voorlopige Regering en voerde een pogromachtige laster tegen Lenin en de bolsjewistische partij. Het blad werd gesloten door het Militair-Revolutionaire Comité van de Petrogradse Sowjet op 26 oktober (8 november) 1917. Later (tot augustus 1918) bleef het verschijnen onder de namen 'Nasja Retsj', 'Swobodnaja Retsj', 'Wjek', 'Nowaja Retsj' en 'Nasj Wjek'. Blz. 7

² *De 'Nowaja Zjiznj'* — dagblad van de mensjewistische richting; het verscheen in Petrograd van april 1917 tot juli 1918.

De mensjewiki — aanhangers van een kleinburgerlijke opportunistische stroming binnen de Russische sociaal-democratie. Hun naam verkregen de mensjewiki op het Tweede Congres van de RSDAP in augustus 1903, toen zij aan het eind van het congres bij de verkiezingen voor de centrale organen van de partij in de minderheid bleven, terwijl de revolutionaire sociaal-democraten, geleid door Lenin in de meerderheid bleven; vandaar de namen 'mensjewiki' en 'bolsjewiki'. De mensjewiki streefden naar een overeenkomst tussen het proletariaat en de bourgeoisie en hielden een opportunistische lijn aan in de arbeidersbeweging. Na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 traden de mensjewiki samen met de sociaal-revolutionairen toe tot de Voorlopige Regering; zij steunden de imperialistische politiek daarvan en bestreden de aangroeiende proletarische revolutie. Diezelfde politiek — de politiek van steun aan de Voorlopige Regering en het afhouden van de massa's van de revolutionaire beweging — voerden de mensjewiki ook in de Sowjets.

Na de socialistische Oktober-revolutie werden de mensjewiki openlijk tot een contrarevolutionaire partij, die optrad als organisator en deelnemer aan samenzweringen en opstanden die gericht waren op de omverwerping van de Sowjet-macht. *Blz. 7*

³ *Kadetten* — de Constitutioneel-Democratische partij van de liberaal-monarchistische bourgeoisie; opgericht in oktober 1905. Zich verhullend achter een vals democratisme en zich de 'partij van de volksvrijheid' noemend poogden de kadetten de boeren naar hun kant te trekken, terwijl zij in werkelijkheid niet verder gingen dan de eis van een constitutionele monarchie. Na de zege van de socialistische Oktober-revolutie organiseerden de kadetten contrarevolutionaire samenzweringen en opstanden tegen de Sowjet-republiek. *Blz. 7*

⁴ Het door Lenin vermelde feit vond plaats op de zitting van het Eerste Alrussische Sowjet-Congres van Arbeiders- en Soldatenafgevaardigden op 4 (17) juni 1917. Tijdens de rede van de mensjewiek Tsereteli, minister in de Voorlopige Regering, die beweerde dat er in Rusland geen politieke partij aanwezig zou zijn die bereid zou zijn om alléén de volledige macht over het land in handen te nemen riep Lenin uit naam van de bolsjewiki vanaf zijn plaats 'Die is er wel!' en verklaarde hij in een rede vanaf de tribune dat de bolsjewistische partij iedere minuut 'bereid was om de macht geheel en al in handen te nemen'. *Blz. 7*

⁵ *De sociaal-revolutionairen* — de partij van de kleinburgerlijke democraten, die eind 1901 — begin 1902 werd opgericht. De sociaal-revolutionairen eisten de liquidatie van het grootgrondbezit en kwamen naar voren met de leuze van het 'evenredig gebruik van de grond'. In de strijd tegen de autocratie pasten de sociaal-revolutionairen de individuele terreur toe. Na de nederlaag van de revolutie van 1905—1907 ging een aanzienlijk deel van de sociaal-revolutionairen en van de partijleiding over naar de standpunten van het burgerlijke liberalisme. Toen de burgerlijk-democratische revolutie van februari 1917 had plaatsgevonden traden de leiders van de sociaal-revolutionairen toe tot de burgerlijke Voorlopige Regering, waar zij een politiek voerden van onderdrukking van de boerenbeweging en de bourgeoisie en de landheren volledig ondersteunden in hun strijd tegen de arbeidersklasse, die de socialistische revolutie voorbereidde.

Na de zege van de socialistische Oktober-revolutie namen de sociaal-revolutionairen deel aan de gewapende strijd van de burgerlijk-adellijke contrarevolutie tegen het Sowjet-volk. *Blz. 8*

⁶ In het Alexander-theater te Petrograd vergaderde het Democratisch Beraad. *Blz. 8*

⁷ Bedoeld wordt het Alrussische Democratisch Beraad. Dat werd bijeengeroepen door het mensjewistische en sociaal-revolutionaire Centraal Uitvoerend Comité van Sowjets voor de oplossing van het vraagstuk van de macht. Maar het werkelijke doel van het beraad dat de organisatoren zich stelden was het afleiden van de aandacht der volksmassa's van de aangroeiende revolutie. Het beraad vond van 14 tot 22 september (27 september tot 5 oktober) 1917 in Petrograd plaats. De leiders van de mensjewiki en de sociaal-revolutionairen namen alle maatregelen om de vertegenwoordiging van de arbeiders- en boerenmassa's te verzwakken en het aantal gedelegeerden van de verschillende kleinburgerlijke en bourgeois-organisaties uit te breiden, waardoor zij zichzelf op die manier verzekerden van de meerderheid op het beraad. De bolsjewiki namen deel aan het beraad om het te gebruiken als tribune voor de ontmaskering van de mensjewiki en de sociaal-revolutionairen.

Het Democratisch Beraad aanvaardde een beschikking over de organisatie van een Voorparlement (een Tijdelijke Raad van de Republiek). Dat was een poging om de schijn te wekken dat er in Rusland een parlementaire structuur werd ingevoerd. Volgens het door de Voorlopige Regering bevestigde voorstel moest het parlement slechts een adviserend orgaan zijn van de regering.

Lenin heeft in een reeks artikelen de fouten in de tactiek van de bolsjewiki met betrekking tot het Democratisch Beraad aan een kritiek onderworpen; hij eiste categorisch het vertrek van de bolsjewiki uit het Voorparlement en onderstreepte de noodzaak om alle krachten te concentreren op de voorbereiding van de opstand. Het centraal comité van de partij beoordeelde Lenins voorstel en trof een beschikking voor het vertrek van de bolsjewiki uit het Voorparlement, waarbij de tegenstand van Kamenew, Rykow en andere capitulanten werd overwonnen, die bleven aandringen op deelneming aan het Voorparlement. Op 7 (20) oktober, op de eerste dag dat het Voorparlement werd geopend, vertrokken de bolsjewiki na een verklaring te hebben afgelegd. *Blz. 8*

⁸ '*Djelo Naroda*' — dagblad; orgaan van de sociaal-revolutionaire partij; in Petrograd van maart 1917 tot juli 1918 uitgegeven, waarbij het meermalen van naam veranderde. Het dagblad stond op het standpunt van de verdediging en overeenkomst, waarbij het de burgerlijke Voorlopige Regering steunde. De uitgave van het blad werd hernieuwd in oktober 1918, waarbij in Samara vier nummers verschenen, en in maart 1919 in Moskou, waar negen nummers verschenen. *Blz. 9*

⁹ Na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie verklaarde de Voorlopige Regering onder de druk van de massa's in haar

Declaratie van 2 maart dat er een Constituante zou worden bijeengeroepen. De verkiezingen werden vastgesteld voor 17 september 1917. In haar streven om haar heerschappij te behouden en de ontwikkeling van de revolutie te verhinderen rekte de Voorlopige Regering het bijeenroepen van de Constituante. Deze werd pas na de socialistische Oktober-revolutie bijeengeroepen.

Daar de verkiezingen voor de Constituante hoofdzakelijk al vóór de socialistische Oktober-revolutie hadden plaatsgevonden weerspiegelde de samenstelling ervan de afgelopen stappen in de ontwikkeling van het land, toen de vertegenwoordigers van de mensjewistische en de sociaal-revolutionaire partij, en eveneens van de kadetten, aan de macht waren. Op 7 januari 1918 werd de Constituante, die duidelijk blijk had gegeven van haar vijandige instelling ten opzichte van de werkelijke belangen van het werkende volk, opgeheven. *Blz. 9*

- ¹⁰ *'Rabotsji Poetj'* ('Arbeidersweg') — een van de namen van de *'Prawda'*.

De 'Prawda' — legaal bolsjewistisch dagblad, uitgegeven in Sint-Petersburg; in april 1912 gesticht op initiatief van de Petersburgse arbeiders.

Lenin belastte zich met de ideologische leiding van de *'Prawda'*; hij schreef vrijwel dagelijks in de krant, gaf aanwijzingen aan de redactie en streefde ernaar dat de krant een strijdbare en revolutionaire geest zou ademen.

De *'Prawda'* stond bloot aan constante politievervolgingen en op 8 (21) juli 1914 moest het blad zijn verschijning staken.

De uitgave van de *'Prawda'* werd hernieuwd na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917.

Tussen juli en oktober 1917 veranderde de *'Prawda'*, die werd vervolgd door de contrarevolutionaire burgerlijke regering, meermalen van naam; ze verscheen als *'Listok Prawdy'*, *'Proletari'*, *'Rabotsji'* en *'Rabotsji Poetj.'* Na de zege van de Grote Socialistische Oktober-revolutie begon de krant op 27 oktober (9 november) weer onder de oude naam *'Prawda'* te verschijnen. *Blz. 10*

- ¹¹ De gebeurtenissen van 3—5 juli vormden de uitdrukking van een uitermate diepgaande politieke crisis in het land. Het vastlopen van het offensief door de Russische troepen aan het front, dat door Kerenski op 18 (31) juni was begonnen, de nieuwe offers die terwille van de imperialisten werden gebracht, de toename van de werkloosheid in verband met het sluiten van kapitalistische ondernemingen, de toenemende duurte en het acute gebrek aan levensmiddelen veroorzaakten een explosie van verontwaardiging onder de brede massa's van de arbeiders en de soldaten tegen de contrarevolutionaire politiek van de Voorlo-

pige Regering. Op 3(16) juli begonnen er spontane demonstraties, die dreigden uit te groeien tot een gewapende opstand tegen de Voorlopige Regering.

De bolsjewistische partij was op dat moment tegen een gewapende opstand omdat zij van mening was dat de revolutionaire crisis nog niet rijp was en dat het leger en de provincie nog niet bereid waren om een opstand in de hoofdstad te steunen. Op de zitting van het centraal comité, dat op 3 (16) juli werd bijeengeroepen samen met het Petrogradse comité en de Militaire Organisatie van het Centraal Comité van de RSDAP(b) werd besloten dat men zou afzien van actie. Een eensluidende beslissing werd eveneens genomen door de in dezelfde tijd plaatsvindende Tweede Petrogradse Stadsconferentie van de bolsjewiki. De afgevaardigden naar de conferentie begaven zich naar hun districten om de massa's af te houden van een opstand. Maar dat optreden was al begonnen en het bleek al onmogelijk te zijn om de actie stop te zetten.

Rekening houdend met de stemming onder de massa's nam het Centraal Comité tezamen met het Petrogradse Comité en met de Militaire Organisatie laat in de avond van 3 (16) juli het besluit om deel te nemen aan de demonstratie van 4(17) juli met het doel er een vreedzaam en georganiseerd karakter aan te verlenen.

Aan de demonstratie van 4 (17) juli werd deelgenomen door meer dan vijfhonderdduizend mensen. Ze vond plaats onder de bolsjewistische leuze 'Alle macht aan de Sowjets!' en andere. De demonstranten verkozen 90 vertegenwoordigers, die aan het Centraal Uitvoerend Comité van de Sowjets de eis overbrachten om alle macht in handen van de Sowjets te leggen. Maar de sociaal-revolutionaire en mensjewistische leiders weigerden om de macht te grijpen.

De Voorlopige Regering besloot met medeweten en goedkeuring van het Centraal Uitvoerend Comité van mensjewiki en sociaal-revolutionairen om de demonstratie met wapengeweld neer te slaan. Tegen de vreedzame demonstratie van arbeiders en soldaten werden regimenten van de junkers en de contrarevolutionaire kozakken ingezet. Die openden het vuur op de demonstratie. Reactionair gezinde troepenonderdelen werden teruggeroepen van het front.

Op het beraad tussen de leden van het Centraal Comité en het Petrogradse Comité, dat onder leiding van Lenin in de nacht van 4 op 5 (17 op 18) juli plaatsvond, werd het besluit genomen om een georganiseerd einde te maken aan de demonstratie. Dat was een juiste stap van de partij, die tijdig een stap terug wist te doen en zo de fundamentele krachten van de revolutie wist te behouden voor vernietiging.

Na de onderdrukking van de demonstratie ging de burgerlijke Voorlopige Regering door met de repressies. Met bijzondere haat stortte zij zich op de bolsjewistische partij. De bolsjewistische kranten als de 'Prawda', de 'Soldatskaja Prawda' en andere werden gestaakt. Er werd begonnen met de ontwapening van arbeiders, met arrestaties huiszoekingen en pogroms. De revolutionaire onderdelen van het Petrogradse garnizoen, die aan de demonstratie hadden deelgenomen, werden ontbonden en naar het front gestuurd. De mensjewiki en de sociaal-revolutionairen waren hier in feite deelnemers aan en handlangers van dit contrarevolutionaire scherpgericht. *Blz. 11*

- ¹² Lenin citeert hier het gedicht 'Zalig is de zachtmoedige poët' van de Russische dichter N. A. Nekrasow. *Blz. 13*
- ¹³ De 'in alle opzichten aangename dame' is een personage uit Gogols werk 'De Dode Zielen'. *Blz. 15*
- ¹⁴ De 'curiën' waren de bijzondere afdelingen waarin de kiezers werden verdeeld volgens kenmerken van eigendom, nationaliteit e.a. De curiën hebben in Rusland bestaan tijdens de verkiezingen voor de Staatsdoema. *Blz. 16*
- ¹⁵ 'Znamja Troeda' ('Vaandel van de Arbeid') — dagblad, orgaan van het Petrogradse Comité van de sociaal-revolutionaire partij. Begin van verschijning: augustus 1917. Vanaf nummer 59, in november 1917, werd het uitgegeven als het orgaan van het Petrogradse Comité van de sociaal-revolutionaire partij en van de fractie der linkse sociaal-revolutionairen binnen het Centraal Uitvoerend Comité van het Tweede Alrussische Congres van Sowjets. Vanaf december 1917, met ingang van nummer 105, werd het blad het centraal orgaan van de partij der linkse sociaal-revolutionairen. De verschijning werd gestaakt in juli 1918, tijdens de opstand van de linkse sociaal-revolutionairen. *Blz. 16*
- ¹⁶ De 'Wolja Naroda' ('De Wil des Volks') — dagblad, orgaan van de rechtervleugel der sociaal-revolutionaire partij. In Petrograd uitgegeven tussen april en november 1917. Het verscheen later, tot februari 1918, ook onder andere namen. *Blz. 20*
- ¹⁷ De 'Jedinstwo' ('Eenheid') — mensjewistisch dagblad, dat in Petrograd verscheen. In mei-juni 1914 verschenen er 5 nummers. Van maart tot november 1917 werd het dagelijks uitgebracht. Van december 1917 tot januari 1918 verscheen het onder de naam 'Nasje Jedinstwo' ('Onze Eenheid'). De 'Jedinstwo' bestreed de bolsjewiki, waarbij men niet zelden zijn toevlucht nam tot de methoden van de boulevardpers. Het blad stond vij-

andig tegenover de Oktober-revolutie en de instelling van de Sowjet-macht. *Blz.* 20

¹⁸ 'Koelakken' — rijke boeren, die 'andermans arbeid onderdrukken door hetzij arbeiders te huren, hetzij geld uit te zetten tegen winst e.d.' (Lenin). *Blz.* 20

¹⁹ Bedoeld wordt de Commune van Parijs van 1871, de eerste dictatuur van het proletariaat in de geschiedenis, die werd ingesteld als gevolg van de opstand van het Parijse proletariaat van 18 maart 1871. Na het staatsapparaat van de bourgeoisie te hebben vernietigd voerde de Commune de verkiesbaarheid door het volk in van alle ambtenaren en rechters; zij voerde de scheiding door tussen de kerk en de staat en tussen de school en de kerk; zij gaf de door de eigenaren verlaten ondernemingen in handen van arbeidersassociaties, stelde een minimumloon in voor de arbeiders en trof een aantal andere maatregelen in het belang van de werkers en de kleine stedelijke burgerij.

De fout van de Commune was dat zij onvoldoende vastberaden optrad. Inplaats van direct een aanval op Versailles te ondernemen, waar een contrarevolutionaire regering werd gevormd onder leiding van Thiers en waar troepen werden verzameld voor een veldtocht tegen het revolutionaire Parijs, aarzelde de Commune. 'Maar bij al haar fouten', stelde Lenin, 'vormt de Commune het meest grootse voorbeeld van de meest grootse proletarische beweging van de negentiende eeuw'.

Op 21 mei 1871 trokken de troepen van Thiers Parijs binnen. Acht dagen lang hebben de Parijse arbeiders, hun vrouwen en hun kinderen zich heldhaftig verdedigd.

Op 28 mei vielen de laatste strijders van de Commune.

De zegevierende bourgeoisie rekende met monsterachtige wreedheid met de Parijzenaars af. *Blz.* 21

²⁰ Het 'Stroewisme' — een liberaal-burgerlijke perversie van het marxisme, die zijn naam kreeg naar P. B. Stroewe, de voornaamste vertegenwoordiger van het 'legale marxisme' in Rusland. Het 'legale marxisme' ontstond als een maatschappelijk-politieke beweging onder de liberaal-burgerlijke Russische intelligentsia in de jaren negentig van de negentiende eeuw. Onder leiding van Stroewe poogden de 'legale marxisten' om het marxisme te gebruiken in het belang van de bourgeoisie. Stroewe verheerlijkte de kapitalistische structuren en riep op om 'bij het kapitalisme in de leer te gaan'. Lenin heeft aangetoond dat het Stroewisme aan het marxisme alles ontnemt wat acceptabel is voor de liberale bourgeoisie en de levende ziel van het marxisme aan de kant gooit — de revolutionaire geest er-

van, de leer over de onvermijdelijke ondergang van het kapitalisme en over de proletarische revolutie en de dictatuur van het proletariaat. *Blz.* 20

- ²¹ *Tit Titylsj* — een rijke koopman in een toneelstuk van de Russische schrijver A. N. Ostrowski. Lenin duidde met deze benaming de kapitalistische zakenlui aan. *Blz.* 28

- ²² *De 'Izwestia' ('Nieuws') van de Petrogradse Sowjet van Arbeiders- en Soldatenafgevaardigden* — een dagblad dat voor het eerst verscheen op 28 februari (13 maart) 1917.

Na de stichting op het Eerste Alrussische Congres van Sowjets van het Centraal Uitvoerend Comité van de Sowjets van Arbeiders- en Soldatenafgevaardigden werd de krant tot het orgaan van het Centraal Uitvoerend Comité en verscheen ze vanaf 1 (14) augustus 1917 onder de naam 'Nieuws van het Centraal Uitvoerend Comité en de Petrogradse Sowjet van Arbeiders- en Soldatenafgevaardigden', en vanaf 29 september (12 oktober) onder de naam 'Nieuws van het Centraal Uitvoerend Comité van de Sowjets van Arbeiders- en Soldatenafgevaardigden'. Gedurende die hele tijd bevond het blad zich in handen van de mensjewiki en de sociaal-revolutionairen.

Na het Tweede Alrussische Congres van Sowjets werd de redactie van de 'Izwestia' vervangen en werd het blad tot het officiële orgaan van de Sowjet-macht. *Blz.* 32

- ²³ Zie de brief van Marx aan Kugelman van 12 april 1871. *Blz.* 42

- ²⁴ *'De Man in het Foedraal'* — de held van het gelijknamige verhaal van A. P. Tsjechow. Het type van de beperkte kleinburger, die bang is voor elke nieuwigheid en voor elk initiatief. *Blz.* 42

- ²⁵ *De opstand van Kornilow* — de contrarevolutionaire rebellie van de bourgeoisie en de landheren in augustus 1917. Aan het hoofd van de opstand plaatste zich de opperbevelhebber van het leger, de tsaristische general Kornilow. De samenzweerders hadden als doel Petrograd in handen te krijgen, de bolsjewistische partij te vernietigen, de Sowjets uiteen te jagen, een militaire dictatuur in het land in te stellen en het herstel van de monarchie voor te bereiden. Aan de samenzwering werd deelgenomen door A. F. Kerenski, het hoofd van de Voorlopige Regering, maar toen de opstand was begonnen vreesde hij dat hij samen met Kornilow zou worden weggevaagd, waarna hij zich tegen de laatste afzette en deze verklaarde tot een opstandeling tegen de Voorlopige Regering.

De opstand brak uit op 25 augustus (7 september).

De bolsjewistische partij stelde zich aan het hoofd van de massa's tegen Kornilow, waarbij zij terzelfdertijd niet naliet

om, zoals Lenin had geëist, de Voorlopige Regering en de sociaal-revolutionaire en mensjewistische handlangers daarvan te ontmaskeren. Na een oproep van het centraal comité van de bolsjewistische partij verhieven de arbeiders van Petrograd en de revolutionaire soldaten en matrozen zich ten strijde tegen de opstandelingen. Uit de arbeiders van de hoofdstad vormden zich al snel afdelingen van de Rode Garde. In een reeks van plaatsen werden revolutionaire comité's opgericht. De beweging van Kornilows troepen werd tot staan gebracht. Onder invloed van de bolsjewistische agitatie begon het verval onder hen.

De actie van Kornilow werd gesmoord door arbeiders en boeren, die onder leiding van de bolsjewistische partij stonden. Onder druk van de massa's werd de Voorlopige Regering gedwongen om een arrestatiebevel tegen Kornilow en zijn bentgenoten uit te vaardigen en om hen wegens de opstand voor de rechter te slepen. *Blz. 45*

²⁶ *De Vendée* — de Franse provincie, die een haard van contrarevolutie was tijdens de burgerlijke Franse revolutie aan het eind van de achttiende eeuw. De contrarevolutie maakte in de strijd tegen het revolutionaire Frankrijk gebruik van de achterlijke boeren in de Vendée, die onder sterke invloed van de katholieke geestelijkheid stonden. *Blz. 49*

²⁷ Op 20 april (3 mei) 1917 werd in de kranten een nota gepubliceerd van Miljoekow, de minister van buitenlandse zaken aan de regeringen van de verbonde staten, waarin de Voorlopige Regering bevestigde dat zij alle verdragen van de tsaristische regering zou aanhouden en dat zij de oorlog zou voortzetten tot het zegevierende einde. De imperialistische politiek van de Voorlopige Regering wekte de verontwaardiging op van brede massa's van arbeiders. Op 21 april (4 mei) legden de arbeiders van Petrograd het werk neer en hielden zij een demonstratie, waarin zij vrede eisten. Aan deze demonstratie werd deelgenomen door meer dan honderdduizend arbeiders en soldaten. Demonstraties en protestmeetings werden ook gehouden in Moskou, in de Oeral, in de Oekraïne, in Kronstadt en in andere steden en districten van het land. De Petrogradse Sowjet ontving van de Sowjets uit vele steden protestresoluties tegen Miljoekow.

De Aprildemonstraties heeft de basis gelegd voor een regeringscrisis. Onder druk van de massa's werden de ministers ook leiders van de compromispartijen toetraden: A. F. Kerenski en W. M. Tsjernow voor de sociaal-revolutionairen en I. G. Tsereteli, M. I. Skobelew en anderen voor de mensjewiki. De burgerlijke regering werd gered door de sociaal-revolutionairen

en de mensjewiki, die openlijk waren overgaan naar de kant van de bourgeoisie. *Blz.* 50

²⁸ Zie de brief van Engels aan F. A. Sorge van 22 februari 1888. *Blz.* 52

²⁹ Zie Fr. Engels: 'Revolutie en Contrarevolutie in Duitsland, XVII. De Opstand'. *Blz.* 59

³⁰ Dit zijn woorden van Moltsjalin, een personage uit het toneelstuk 'Verstand geeft Lijden' van de Russische schrijver A. S. Gribojedow. *Blz.* 59

³¹ De 'Djenj' ('De Dag') — liberaal-burgerlijk dagblad; het werd in Petersburg uitgegeven van 1912 tot oktober 1917. Aan de krant werkten de liquidatorische mensjewiki mee, in wier handen het blad geheel overging na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917. *Blz.* 61

³² Met de in de tekst aangehaalde data doelt Lenin op het volgende: 28 februari (13 maart) — was de dag van de burgerlijk-democratische Februari-revolutie; 30 september (13 oktober) was de dag die door de Voorlopige Regering oorspronkelijk was bedoeld voor de bijeenroeping van de Constituanten; voor 28 november (11 december) 1917 was de bijeenroeping van de Constituanten vastgesteld. *Blz.* 63

³³ Lenin citeert hier de woorden van N. Soechanow uit diens artikel 'Opnieuw rommelde de donder', dat was gepubliceerd in het blad 'Nowaja Zjiznj' ('Nieuw Leven').

In het gebouw van het Smolny-Instituut waren sinds augustus 1917 de bolsjewistische fracties ondergebracht van het Al-russisch Centraal Uitvoerend Comité en van de Petrogradse Sowjet van Arbeiders- en Soldatenafgevaardigden. In oktober bevond zich op die plek ook het Militair-Revolutionaire Comité. *Blz.* 63

NAAMREGISTER

A

Aleksinski, Grigori Aleksejewitsj (geb. in 1879) — sociaal-democraat, die later naar het monarchisme evolueerde. Fabriceerde in juli 1917 tezamen met de militaire contraspionage valse documenten, waarin Lenin en de bolsjewiki werden gecompromitteerd als Duitse agenten. Vluchtte in april 1918 naar het buitenland. *Blz.* 59

Awksentjew, Nikolaj Dmitriëwitsj (1878—1943) — een der leiders van de sociaal-revolutionaire partij; lid van het centraal comité. Na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 voorzitter van het Uitvoerend Comité van de Alrussische Sowjet van Boerenafgevaardigden; minister van binnenlandse zaken in de tweede coalitieregering van Kerenski, later voorzitter van de contrarevolutionaire Voorlopige Raad van de Republiek (het Voorparlement). Na de socialistische Oktober-revolutie een der organisatoren van contrarevolutionaire opstanden. Emigreerde later naar het buitenland. *Blz.* 11

B

Bazarow W. (Roednjew, Wladimir Alessandrowitsj) (1874—1939) — vanaf 1896 deelnemer aan de sociaal-democratische beweging. Werkte van 1905—1907 mee aan een reeks bolsjewistische uitgaven. Liet het bolsjewisme in de periode van reactie in de steek en was een der voornaamste vertegenwoordigers van de machistische revisie op het marxisme. In 1917 een der redacteurs van het mensjewistische blad 'Nowaja Zjiznj' ('Nieuw Leven'); kwam op tegen de socialistische Oktober-revolutie. *Blz.* 38, 40/41

Berkenheim, Alessander Moisejewitsj (1880—1932) — sociaal-revolutionair; na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 — voorzitter van het Moskou Levensmiddelencomité. Emigreerde in 1922 naar het buitenland. *Blz.* 11

Boelygin, Alessander Grigorjewitsj (1851—1919) — staatsman in het tsaristische Rusland; grootgrondbezitter. In 1905 minister van bin-

nenlandse zaken; hij leidde de voorbereiding van een wetsontwerp over de bijeenroeping van een adviserende Staatsdoema, met het doel de aangroeiende revolutionaire golf in het land te verzwakken. Deze Doema werd nooit bijeengeroepen. *Blz.* 16, 45

Bresjko-Bresjkowskaja, Jekaterina Konstantinowna (1844—1934)—medeorganisator en leidster van de sociaal-revolutionaire partij; behoorde tot de uiterst rechtse vleugel daarvan. Ondersteunde na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 de burgerlijke Voorlopige Regering. Streed na de socialistische Oktober-revolutie tegen de Sowjet-macht. Vertrok in 1919 naar de Verenigde Staten en leefde later in Frankrijk. *Blz.* 19, 35/36, 52, 54/55

Briand, Aristide (1862—1932) — Frans staatsman en diplomaat. Sloot zich enige tijd aan bij de linkervleugel van de socialisten. Kwam in 1902 in het parlement en werd een politicus die openlijk vijandig tegenover de arbeidersklasse stond. In 1913, 1915 — 1917, 1921 — 1922 premier. Van 1926 tot 1931 minister van buitenlandse zaken. *Blz.* 28

D

Dan (Goerwitsj), Fjodor Iwanowitsj (1871—1947) — een der leiders van de mensjewiki. Na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 lid van het Uitvoerend Comité van de Petrogradse Sowjet; ondersteunde de burgerlijke Voorlopige Regering. Bestreed de Sowjet-macht na de socialistische Oktober-revolutie. Werd begin 1922 uit het land weggestuurd. *Blz.* 24

Danton, Georges-Jasques (1759—1794) — een der prominente figuren van de burgerlijke Franse revolutie aan het eind van de achttiende eeuw. *Blz.* 59

Doebasow — een partijloos officier; frontstrijder. *Blz.* 63

E

Engels, Friedrich (1820—1895) — *Blz.* 52

G

Gwozdjow, Koezma Antonowitsj (geb. in 1883).— mensjewiek; vanaf september 1917 minister van arbeid in de burgerlijke Voorlopige Regering. *Blz.* 26

K

Kerenski, Aleksander Fjodorowitsj (1881—1970) — sociaal-revolutionair; na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie minister van justitie, minister van leger en vloot en later minister-president

van de burgerlijke Voorlopige Regering en opperbevelhebber. Bestreed de Sowjet-macht na de socialistische Oktober-revolutie en vluchtte in 1918 naar het buitenland. — *Blz.* 17-19, 26, 44-48, 55

Kisjkin, Nikolaj Michajlowitsj (1864—1930) — een der leiders van de kadettenpartij; van beroep arts. Minister van staatstoezicht in de laatste samenstelling van de burgerlijke Voorlopige Regering. Werd aan de vooravond van de socialistische Oktober-revolutie tot 'dictator' van Petrograd benoemd voor de strijd tegen de bolsjewiki. *Blz.* 10, 20, 47

Koeskowa, Jekaterina Dmitriëwna (1869—1958) — burgerlijk figuur in het openbare leven en publiciste. *Blz.* 11

Konowalow, Aleksander Iwanowitsj (geb. in 1875) — groot textiel-fabrikant; bekleedde in de regering Kerenski de post van minister van handel en industrie. *Blz.* 10

Kornilow, Lawr Georgiëwitsj (1870—1918) — generaal in het tsaristische leger; monarchist. In juli-augustus 1917 opperbevelhebber van het Russische leger. Leidde in augustus 1917 een contrarevolutionaire opstand. Werd na onderdrukking van de opstand gearresteerd en in de gevangenis opgesloten, waaruit hij naar de Don vluchtte en medeorganisator en later leider werd van het witgardistische 'vrijwilligersleger'. Sneuvelde tijdens de veldslagen om Jekaterinodar. *Blz.* 26, 46, 48, 55, 57

L

Liber (Goldman), Michail Isaäkowitsj (1880—1937) — een der leiders van de Boend. Na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 lid van het Uitvoerend Comité van de Petrogradse Sowjet van Arbeiders- en Soldatenafgevaardigden; nam een mensjewistisch standpunt in en was een aanhanger van de coalitieregering. *Blz.* 24

M

Martow, Ljew (Tsederbaum, Joeli Osipowitsj) (1873—1923) — een der leiders van het mensjewisme. Leidde na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 de groep van internationalistische mensjewiki; maakte deel uit van het Uitvoerend Comité van de Petrogradse Sowjet van Arbeiders en Soldatenafgevaardigden. Trad na de socialistische Oktober-revolutie op tegen de Sowjet-macht. Emigreerde in 1920 naar Duitsland. *Blz.* 23

Marx, Karl (1818—1883) — *Blz.* 21/22, 42, 58

N

Nikitin A. M. (geb. in 1876) — mensjewick; van beroep jurist. Na de Julidagen minister van Posterijen; in de laatste samenstelling van de burgerlijke Voorlopige Regering minister van binnenlandse zaken. *Blz.* 26, 47

P

Perewerzew, Pawel Nikolajewitsj — advocaat, stond dicht bij de sociaal-revolutionairen. Na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 minister van justitie in de eerste burgerlijke voorlopige coalitieregering. Publiceerde in juli 1917 de door Aleksinski tezamen met de militaire contra-spionage gefabriceerde smaaddocumenten tegen Lenin en de bolsjewiki. *Blz.* 59

Pesjechonow, Aleksej Wasiljewitsj (1867—1933) — publicist; vanaf 1906 een der leiders van de kleinburgerlijke partij van de 'volks-socialisten'. In 1917 minister van levensmiddelen in de burgerlijke Voorlopige Regering. Voerde na de socialistische Oktober-revolutie strijd tegen de Sowjet-macht. Emigreerde in 1922. *Blz.* 28, 53-55

Plechanow, Georgi Walentinowitsj (1856—1918) — prominente figuur in de Russische en de internationale socialistische beweging; vooraanstaand propagandist van het marxisme. Vanaf 1903 mensjewick. *Blz.* 19, 52

Prokopowitsj, Sergej Nikolajewitsj (1871—1955) — econoom en publicist; in 1906 lid van het centraal comité van de kadettenpartij. In 1917 minister van voedselvoorziening in de burgerlijke Voorlopige Regering. Voerde na de socialistische Oktober-revolutie strijd tegen de Sowjet-macht. Wegens sowjetvijandige activiteiten uit het land weggestuurd. *Blz.* 26

S

Sjingarjow, Andrej Iwanowitsj (1869—1918) — kadet; vanaf 1907 lid van het centraal comité van de kadettenpartij. Na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 minister van landbouw in de eerste samenstelling en minister van financiën in de tweede samenstelling van de burgerlijke Voorlopige Regering. *Blz.* 29

Stolypin, Pjotr Arkadjewitsj (1862—1911) — voorzitter van de ministerraad tussen 1906 en 1911. Extreem reactionair; met zijn naam is de onderdrukking verbonden van de eerste Russische revolutie van 1905—1907 en ook de daarop volgende periode van politieke reactie. *Blz.* 47

Stroewe, Pjotr Berngardowitsj (1870—1944) — econoom en publicist; prominent vertegenwoordiger van het 'legale marxisme'. *Blz.* 25

T

Trotsky (Bronstein), Ljew Dawidowitsj (1879—1940) — de kwaadaardigste vijand van het leninisme. Zich verhullend achter het masker van 'buiten de fracties te staan' stond hij in werkelijkheid op het standpunt van de mensjewiki en de liquidatoren. Nam tijdens de Eerste Wereldoorlog een centristisch standpunt in en bestreed Lenin in de vraagstukken van de oorlog, de vrede en de revolutie. Trad aan de vooravond van de socialistische Oktober-revolutie toe tot de bolsjewistische partij, maar zette daar zijn fractie-activiteiten voort. De communistische partij ontmaskerde het trotskisme als een kleinburgerlijke afwijking binnen de partij en vernietigde het ideologisch en organisatorisch. Trotsky werd in 1927 uit de partij gestoten. *Blz.* 46

Tsereteli, Irakli Georgiëwitsj (1882—1959) — een der leiders van het mensjewisme. Na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 lid van het Uitvoerend Comité van de Petrogradse Sowjet. Trad in mei 1917 toe tot de burgerlijke Voorlopige Regering als minister van posten. Na de Julidagen minister van binnenlandse zaken en een der aanstichters van de pogromlaster tegen de bolsjewiki. Tsereteli was na de socialistische Oktober-revolutie een der leiders van de contra-revolutionaire mensjewistische regering van Georgië. Emigreerde na de zege van de Sowjet-macht in Georgië. *Blz.* 7, 16, 24-26, 35/36, 45, 47, 52, 61

Tsjajkowski, Nikolaj Wasiljewitsj (1850—1926) — narodnik; later sociaal-revolutionair. Na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 lid van het centraal comité van de 'Verenigde Volkssocialistische Partij van de Arbeid'; maakte deel uit van het Uitvoerend Comité van de Petrogradse Sowjet van Arbeiders- en Soldatenafgevaardigden en van de Alrussische Sowjet van Boerenafgevaardigden. Na de socialistische Oktober-revolutie organisator van sowjetvijandige opstanden. Emigreerde in 1919. *Blz.* 11

Tsjernow, Wiktor Michajlowitsch (1876—1952) — een der leiders en theoretici van de sociaal-revolutionaire partij. In mei-augustus 1917 minister van landbouw in de burgerlijke Voorlopige Regering. Voerde een politiek van wrede onderdrukking tegen de boeren, die het land van de grootgrondbezitters in bezit hadden genomen. Na de socialistische Oktober-revolutie een der organisatoren van sowjetvijandige opstanden. Emigreerde in 1920. *Blz.* 20, 24/25, 46, 52

Z

Zjordanja, Noi Nikolajewitsj (1870—1953) — sociaal-democraat; leider van de Kaukasische mensjewiki. Na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie van 1917 voorzitter van de Sowjet van Arbeidersafgevaardigden van Tiflis. Stond in 1918—1921 aan het hoofd van de contrarevolutionaire mensjewistische regering van Georgië. Emigreerde in 1921. *Blz.* 20

INHOUD

VOORWOORD BIJ DE TWEEDE DRUK	5
NAWOORD	57
AANTEKENINGEN	64
NAAMREGISTER	74

De uitgeverij 'Progres' stelt het zeer op prijs uw oordeel
over de vertaling, de verzorging en de technische uitvoering van
het boek, alsook uw verdere wensen te vernemen. Ons adres is:

ZOEBOWSKI BOULEVARD 21
MOSKOU USSR



В. И. ЛЕНИН

УДЕРЖАТ ЛИ БОЛЬШЕВИКИ ГОСУДАРСТВЕННУЮ
ВЛАСТЬ?

На голландском языке